

BIBLIA SACRA

ex

SEBASTIANI CASTELLIONIS

interpretatione ejusque postrema recognitione

Cracoviæ

Apud A. G. Th. Vidovicum

MMXXIV

EVANGELIUM AUCTORE MARCO

IN TOTUM MARCUM ARGUMENTUM

COSMÆ INDICOPOLITÆ

Hic secundus evangelista Marcus, Petro ei Romæ mandante, conscripsit evangelium, incipiens suam evangelicam narrationem a Baptismate: qui est typus resurrectionis ex mortuis, per quam ad immortalem et immutabilem vitam regeneramur. Post quod principium etiam ipse narrat tum tentationes ac victoriam, tum et Judæorum insidias, invasionemque aut captivitatem, mortemque, tum denique etiam resurrectionem: atque ita suam historiam absolvit. Meminit ipse quoque de Johanne Baptista prædicante appropinquare regnum cælorum. Quæ omnia concorditer cum beato Matthæo pronuntiat: unus enim scopus est totius Sacrae Scripturae, nempe Christus. Hic igitur quoque Novi Testamenti præco existens, eadem cum præcedente nobis descripsit, ab historia Baptismi ordiens: quod Baptisma est typus resurrectionis ex mortuis, dico autem novæ et cælestis conversationis. Præterea exposuit, quomodo sit baptizatus, in terra versatus, interfectus, resuscitatus, et denique in cælum regressus; ubi fecundæ futuræque vitæ locus et politia est. Gloria autem sit Deo, qui ista omnia nobis inde ab initio præparavit, præannuntiavit, et denique implevit. Amen.

CAPUT 1

De Johanne vaticinium: ejusdem locus, actio, concio, vestis, cibus. Christi baptismus et Johannis. Baptizatus Jesus. Vox cum columba. Christi tentatio; ad hunc angeli; ejus doctrina. Simonis, Andreæ, Jacobi, Johannis vocatio. Spiritus impurus. Petri socrus. Ad sacerdotem leprosus.

¹Initium evangelii Jesu Christi, Dei Filii, ²uti scriptum est in vatibus:

« Ego tibi meum præmittam nuntium,
qui tibi viam præparet;

³vox clamantis in solitudine:

« parate viam Domini, dirigite semitas ejus » ».

⁴Baptizabat Johannes in solitudine et emendationis vitæ baptismum publicabat ad peccatorum veniam. ⁵Ad eumque proficiscebatur tota Judæa regio ac Hierosolymitani, et ab eo baptizabantur omnes in Jordane

fluvio confitentes peccata sua. ⁶ Erat autem Johannes indutus camelinis pilis, lateribus pellicio cingulo cinctis, vescebaturque locustis et melle silvestri.

⁷ Atque hujusmodi verbis publice docebat: « Venit quidam post me, adeo me præstantior, ut ego non sim dignus qui ejus calceorum corrigiam pronus solvam. ⁸ Ego quidem vos aqua baptizavi; at is vos Sancto Spiritu baptizabit ».

⁹ Accidit autem uti per eos dies veniret Jesus a Nazareta Galilææ isque a Johanne baptizatus est in Jordane. ¹⁰ Qui Johannes simul ac ex aqua egressus est, vidit cælum findi et Spiritum quasi columbam descendere in eum; ¹¹ exstititque vox ex cælo: « Tu es meus carissimus Filius; qui mihi acceptus es ».

¹² Statimque Spiritus eum egit in solitudinem. ¹³ Ibique fuit in solitudine dies quadraginta tentatusque est a Satana; eratque cum feris, et ei ministrabant angeli.

¹⁴ Postquam autem captus est Johannes, venit Jesus in Galilæam divinique regni evangelium publicavit, ¹⁵ dicens completum esse tempus, et instare Dei regnum; corrigerent se et evangelio crederent.

¹⁶ Ambulans autem apud Galilææ lacum vidit Simonem et Andream ejus fratrem jacentes in lacum retia; erant enim piscatores. ¹⁷ Et Jesus dixit iis: « **Venite post me, et efficiam, uti sitis hominum piscatores** ». ¹⁸ Atque illi confestim, relictis suis retibus, eum secuti sunt. ¹⁹ Inde paululum progressus vidit Jacobum Zebedæi filium et Johannem ejus fratrem, qui et ipsi in navi reficiebant fundas, ²⁰ eosque protinus vocavit. Atque illi, patre suo Zebedæo in navi cum mercenariis relicto, eum subsecuti sunt.

²¹ Profecti sunt autem Capharnaum. Atque ille continuo ingressus Sabbatis in collegium docet, ²² illis ad ejus doctrinam attonitis: quippe qui eos doceret uti potestate præditus, non uti sribæ. ²³ Erat autem in eorum collegio homo impurum habens spiritum, qui sic exclamavit: ²⁴ « Heu, quid tibi nobiscum rei est, Jesu Nazarene? Venisti perditum nos? Scio te quis sis: Sanctus Dei ». ²⁵ At Jesus eum increpuit, dicens: « **Obmutesce et ex isto migra!** ». ²⁶ Tum illum spiritus impurus laceravit et ingenti cum clamore exiit ex eo. ²⁷ Id quod admirati sunt omnes, ita ut inter sese disceptarent, quidnam id esset; quænam ea foret nova doctrina; quod per potestatem etiam impuris spiritibus imperaret, iique ei

parerent. ²⁸ Itaque dimanavit celeriter ejus fama in omnia Galilæa finitima.

²⁹ Simul ac autem ex collegio egressi sunt, venerunt in ædes Simonis et Andreæ cum Jacobo et Johanne. ³⁰ Socrus autem Simonis jacebat febricitans; id quod illi ei statim dixerunt. ³¹ Atque ipse eam aggressus, ejus manu prehensa allevavit; eaque protinus liberata febre, cœpit iis ministrare.

³² Sub vesperum autem, occidente sole, afferebantur ad eum omnes male affecti ac furiosi; ³³ totaque civitas convenerat ad fores. ³⁴ Atque ille multos, qui variis morbis vexabantur, sanavit, et multa dæmonia ejecit neque sinebat dicere dæmonia, se scire eum esse Christum.

³⁵ Mane autem, multa adhuc nocte, surrexit exiitque Jesus, et abiit in desertum locum atque illic orabat. ³⁶ Quem consecuti Simon et ejus comites, ³⁷ eumque nacti, dicunt ei eum ab omnibus conquiri. ³⁸ Quibus ille: « *Eamus — inquit — in finitima oppidula, ut illic quoque prædicem: hac enim de causa profectus sum* ». ³⁹ Itaque publice docebat in eorum collegiis per totam Galilæam et dæmonia ejiciebat.

⁴⁰ Aggressus autem eum leprosus congenueclans, hujusmodi verbis rogavit: « Si vis, potes me purgare ». ⁴¹ Et Jesus miseritus, illum porrecta manu tetigit: « *Volo — inquit ei — purgator!* »; ⁴² et simul eo locuto, discesserunt ab illo lepræ, isque purgatus est. ⁴³ Ei autem interminatus, eum protinus ejecit, ⁴⁴ et, « *Vide — inquit — ne cui quid dicas; sed i ostensum te sacerdoti et offer ob tui purgationem, quæ præcepit Moyses, ut iis essent testimonio* ». ⁴⁵ At ille egressus cœpit multa prædicare et rem ita divulgare, uti Jesus non jam posset palam in urbes ingredi, sed foris desertis in locis esset; quum quidem ad eum veniretur undique.

CAPUT 2

Paralyticus. In peccata Jesus. Levi. Cum Christo peccatores. Cui Christus. Pro discipulis de jejuniis ac spicis.

¹ Quum autem rursus post aliquot dies ingressus esset Capharnaum, ² ubi auditum est, eum esse domi, protinus tam multi convenerunt, ut eos ne vestibulum quidem caperet. ³ Ad quos quum verba faceret, veniunt

ad eum quidam membris captum ferentes, qui a quattuor portabatur. ⁴Qui quum ad eum accedere propter hominum turbam non possent, detexerunt tectum ubi erat ille; factoque foramine, demisere grabatum in quo jacebat sideratus. ⁵Eorum visa fiducia, Jesus dicit siderato: « **Nate, ignoscuntur tibi peccata tua** ».

⁶Erant autem scribarum quidam illic sedentes, qui cum suis animis sic cogitabant: ⁷« Qui fit, ut hic ita loquatur impie? Quis potest ignoscere peccata nisi unus Deus? ». ⁸Tum Jesus, quum protinus animo suo eos sic secum cogitare cognovisset, dixit iis: « **Quid ista cogitatis cum vestris animis?** ⁹**Utrum facilius est dicere siderato: « Ignoscuntur tibi peccata », an dicere: « Surge et tolle grabatum tuum et ambula »?** ¹⁰**Atque uti sciatis potestatem habere Filium hominis ignoscendi in terris peccata,** ¹¹**tibi dico: — inquit siderato — surge et, sublato grabato tuo, abi domum tuam** ». ¹²Atque ille protinus surrexit, sublatoque grabato, exiit coram omnibus, adeo ut omnes attoniti Deum collaudarent, sese nihil unquam tale vidisse confitentes.

¹³Profectus est autem rursus ad lacum; et ad eum omnes vulgo veniebant isque eos docebat. ¹⁴Præteriens autem Jesus conspicatus Levin Halphæi filium ad publicanorum mensam sedentem, dicit ei: « **Sequere me** ». Atque ille surrexit, eumque secutus est. ¹⁵Accidit autem uti, Jesu in illius ædibus convivante, quum multi publicani et improbi cum eo ejusque discipulis accumberent, — erant enim multi qui eum secuti fuerant — ¹⁶Scribæ et Pharisei, eo viso cum publicanis et improbis cibum capiente, quærent ex ejus discipulis, qui fieret, uti cum publicanis et improbis cibum potionemque sumeret. ¹⁷Quo audito, Jesus dixit iis: « **Non egent valentes medico, sed male affecti; non veni vocatum insontes sed sontes ad frugem** ».

¹⁸Quum solerent autem Johannis et Phariseorum discipuli jejunare, eum hujusmodi verbis convenerunt: « Qui fit, uti Johannis et Phariseorum discipuli jejunent, tui discipuli non jejunent? ». ¹⁹Quibus Jesus: « Possuntne qui nuptias celebrant, — inquit — dum iis sponsus adest, jejunare? Quandiu habent secum sponsum, non possunt jejunare. ²⁰**Sed veniet tempus, quum iis sponsus auferetur; quo quidem tempore jejunabunt.** ²¹**Neque vero quisquam panni rudis pittacium assuit veteri vestimento; alioqui novum illud ejus supplementum auferret veteris partem, atque ita deterior fieret fissura.** ²²**Neque quisquam vinum novum in veteres utres recondit, alioqui rumperet utres vinum novum et vinum**

effunderetur et utres perderentur; sed est vinum novum in novos utres condendum ».

²³ Accidit autem ut, eo per sata transeunte, quum Sabbati dies esset, ejus discipuli iter facientes spicas vellerent. ²⁴ Itaque Pharisei dixerunt ei: « En, cur faciunt Sabbatis, quod non licet? ». ²⁵ Quibus ille: « Nunquamne legistis — inquit — quid fecerit David, quum aliquando egeret et esuriret ipse ejusque comites? ²⁶ Uti Dei domum ingressus, Abiathare pontifice, appositios panes, quibus nonnisi sacerdotibus vesci fas est, comederit et suis etiam comitibus impertiverit? ²⁷ Sabbatum — inquit iis — propter hominem factum est, non homo propter Sabbatum; ²⁸ itaque dominus Filius est hominis etiam Sabbati ».

CAPUT 3

Arida manus. Concilium in Jesum. Discipulorum numerus, legatio, virtutes. Calumnia in Christum de Beelzebul. Peccatum inexpiabile. Quis Christo cognatus.

¹ Ingressus est autem rursus in collegium. Ubi, quum homo esset aridam habens manum, ² illi eum observabant, an Sabbato eum sanaret, ut eum incusarent. ³ Igitur ille homini siccam habenti manum dixit: « Surge in medium ». ⁴ Tum illos alloquens: « Licetne Sabbatis bene facere an male facere? Vitam servare an interficere? ». ⁵ Quumque illi tacerent, ille eos irate circum intuitus, eorum animi callum dolens, dicit homini: « Extende manum tuam ». Atque ille extendit, eaque tam sana reddita est, quam erat altera. ⁶ Pharisei vero egressi protinus cum Herodianis consilium de eo perimendo ceperunt.

⁷ At Jesus sese cum suis discipulis recepit ad lacum. Eumque ingens hominum multitudo a Galilæa secuta est, et a Judæa, ⁸ et a Hierosolymis, et ab Idumæa, et ab agro Transjordanino, Tyroque et Sidoni finitimi, quum audivissent quæ faceret, ad eum ingenti multitudine venerunt. ⁹ Itaque ille suis discipulis mandavit, uti sibi præsto esset navicula propter turbam, ne ab illis premeretur.

¹⁰ Multos enim sanaverat, itaque ruebant in eum, ut eum tangerent, quotquot erant in aliquo cruciatu. ¹¹ Item spiritus impuri, quum eum aspexerant, accidebant ei, et ita clamabant: « Tu es Dei Filius! ». ¹² Quos ille multum objurgabat, ne se manifestum facerent.

¹³ Ascendit autem in montem et advocavit quos voluit, atque ubi illi ad eum venerunt. ¹⁴ Constituit Duodecim, qui se comitarentur, et quos ad publice docendum dimitteret. ¹⁵ Quique potestatem haberent curandi morbos, et dæmonia ejiciendi: ¹⁶ imposuit autem Simoni nomen Petrum; ¹⁷ itemque Jacobum Zebedæi filium et Johannem Jacobi fratrem, quibus nomina imposuit Boanerges, hoc est tonitrus filii; ¹⁸ et Andream et Philippum et Bartholomæum et Matthæum et Thoman et Jacobum Halphæi filium et Thaddæum et Simonem Cananitam ¹⁹ et Judam Iscariotam: eum a quo proditus est.

²⁰ Deinde ubi domum venerunt, convenit rursum multitudo, adeo uti ne cibum quidem capere possent. ²¹ Quo audito, sui ad eum capiendum profecti sunt: dicebant enim eum esse insanum.

²² Scribæ autem, qui a Hierosolymis descenderant, dicebant eum habere Beelzebulem et per dæmoniorum principem ejicere dæmonia. ²³ At ille eos advocatos sic est per similitudines allocutus: «Potestne Satanas Satanan ejicere? ²⁴ Quodsi quod regnum ab sese dissidet, id regnum stare non potest; ²⁵ aut si qua domus secum ipsa dissident, ea domus stare non potest. ²⁶ Quodsi Satanas secum ipse pugnat ac dissidet, stare nequit, sed finem habebit. ²⁷ Non potest quisquam alicujus potentis suppellectilem, in ejus ædes ingressus diripere, nisi prius potentem illum vinciat; atque ita demum ejus ædes diripiat. ²⁸ Certo scitote: omnium hominum generi peccata et quæcumque maledicta dixerint, ea esse ignoscenda; ²⁹ sed qui Sancto Spiritui maledixerit, nunquam assecuturus est veniam, sed obnoxius est supplicio sempiterno». ³⁰ Quoniam dicebant eum immundum habere spiritum.

³¹ Venerunt autem ejus mater et fratres, forisque manentes curarunt eum arcessendum, ³² quum quidem eum circumsederet hominum multitudo. Quum igitur illi ei dixissent adesse foris ejus matrem et fratres [et sorores] qui eum quærent, ³³ ille sic iis respondit: «Quæ est mea mater meique fratres?». ³⁴ Tum circumspectis discipulis, qui se circumsedebant: «Ecce mea mater — inquit — meique fratres: ³⁵ quisquis enim Dei voluntati paret, is meus frater et soror et mater est».

CAPUT 4

Semen incientis parabola. Cur quibusdam per parabolas Christus. Obscuri declaratio. Lucernæ locus, usus. An quid vere latens. Relatio par. Seminatore ac messor. Sinapis semen. Jesus in tempestates.

¹Rursus autem cœpit ad lacum docere. Tantaque ad eum convenit hominum multitudo, uti navim ingressus sederet in lacu, et omnem multitudinem, quæ apud lacum in terra erat, ² multa per similitudines doceret, et inter docendum sic iis diceret: ³ « **Audite. Profectus est aliquando quidam sator ad serendum.** ⁴Atque inter serendum accidit, ut aliud caderet apud viam, id quod comederunt aereæ volucres quæ supervenerunt. ⁵Aliud cecidit in saxetum, ubi non multam habebat humum, idque statim exortum est, quod profundam terram non haberet; ⁶deinde orto sole, æstuavit et, quoniam radicem non habebat, aruit. ⁷Aliud cecidit in spinas; quæ spinæ creverunt idque suffocarunt, ita uti fructum non ediderit. ⁸Aliud cecidit in bonam terram, ediditque fructum: qui tanto incremento auctus est, ut extulerit partim cum tricesimo, partim cum sexagesimo, partim cum centesimo. ⁹Qui aures habet ad audiendum, — inquit iis — audiat ».

¹⁰Quum autem seorsum esset, interrogarunt eum sui cum Duodecim de ea similitudine. ¹¹Quibus ille: « **Vobis datum est — inquit — regni Dei arcanum nosse; at cum illis exteris omnia per similitudines aguntur,**

*¹²ut aspiciant neque videant,
et audiant nec intellegant,
ne ad frugem redeant,
atque ita iis ignoscantur peccata.*

¹³An nescitis hanc similitudinem, — inquit iis — quo pacto vero similitudines omnes cognoscetis? ¹⁴Sator sermonem serit. ¹⁵Secundum viam autem ubi seritur sermo, ii sunt qui simul ac audiverunt, venit Satanass tollitque satum in eorum animis sermonem. ¹⁶Similiter, qui in saxetum seruntur, ii sunt qui, quum sermonem audiunt, eum protinus accipiunt cum lætitia; ¹⁷verum non habent in sese radicem, sed temporarii sunt; deinde orta propter sermonem calamitate aut insectatione, cito dimoventur. ¹⁸Qui autem in spinas seruntur, ii sunt qui sermonem audiunt;

¹⁹sed superveniunt hujus vitæ curæ et divitiarum fallacia reliquarumque rerum cupiditates, quæ sermonem ita suffocant, uti sit infructuosus. ²⁰At in bonam terram sati, ii sunt qui sermonem et audiunt et admittunt, et fructum ferunt partim tricecuplum, partim sexagecuplum, partim centuplum ».

²¹Item hoc dixit iis: « Numquid accenditur lucerna, uti sub modio ponatur aut sub lecto? Non ut in candelabro ponatur? ²²Nihil enim est tam occultum, quod non sit patefaciendum; neque quidquam tam arcane sit, quod non palam futurum sit. ²³Si quis aures ad audiendum habet, audiat.

²⁴Videte quid audiat: — inquit iis — qua mensura metiemini, metiendum vobis est et vobis addetur audientibus. ²⁵Nam qui habet, ei dabitur; qui vero non habet, etiam quod habet eripietur ei ».

²⁶Deinde dicebat: « Perinde est cæleste regnum, acsi quis jaciat humi semen; ²⁷deinde dormiat atque surgat noctes et dies, semenque germinet et grandescat, eo nesciente. ²⁸Nam terra sponte sua parit primum herbam, deinde spicam, deinde plenum in spica frumentum. ²⁹Simul ac autem fructus adolevit, ille falcem immittit, quoniam messis adest ».

³⁰Item dicebat: « Cui assimilabimus regnum Dei aut qua id comparatione comparabimus? ³¹Perinde est ac granum sinapi quod, quum in terra satum est, est quidem omnium terrestrium seminum vel minimum; ³²sed quum est satum, crescit fitque omnium maximum holerum tantosque ramos procreat, uti possint sub ejus umbra aereæ volucres nidulari ».

³³Hujusmodi similitudinibus multis ad illos verba faciebat, prout audire poterant; ³⁴nec eos absque similitudine alloquebatur, sed seorsum discipulis suis explicabat omnia.

³⁵Dixit autem iis illo die sub vesperum: « **Trajiciamus** ». ³⁶Itaque illi, omissa hominum multitudine, eum admiserunt, ut erat in navi; quum quidem aliæ quoque naviculæ essent una cum eo. ³⁷Exstitit autem tanta venti procella, uti fluctus adeo navim invaderent, ut ea jam repleretur, ³⁸quum esset ipse in puppi super cervicali dormiens. Igitur illi eum excitant, et: « Magister, — inquiunt — nihilne hoc curas quod perimus? ». ³⁹At ille expergefactus ventum objurgavit et lacui dixit: « **Tace, obmutesce!** ». Itaque, sedato vento, magna tranquillitas exstitit. ⁴⁰Et ille:

« Adeone timidi estis; — inquit iis — qui fit, uti fiduciam non habeatis? ». ⁴¹ Illi vero ingenti metu perculsi, dicere inter sese: « Et quis est hic, ut ei ventus et lacus obœdiant? ».

CAPUT 5

Dæmoniacus a legione. Demersi sues. Jesus dimissus. Personati officium grati. Filia rediviva. Profluvium vetus.

¹ Venerunt autem trans lacum in agrum Gadarenorum. ² Eique, simul ac ex navi egressus est, occurrit ex monumentis homo impurum habens spiritum, ³ in monumentis degere solitus; quem ne catenis quidem poterat vincere quisquam, ⁴ quippe a quo sæpe compedibus catenisque vincto, discerptæ fuerant catenæ, et compedes comminutæ, nec eum quisquam domare potuerat; ⁵ semper autem, noctes diesque in montibus et sepulchretis agens, clamabat et se ipsum lapidibus contundebat. ⁶ Is viso procul Jesu accurrit eique honorem præbuit ⁷ et ingenti voce clamans, inquit: « Quid tibi mecum rei est, Jesu, supremi Dei Fili? Obtestor te per Deum, ne me torqueas ». ⁸ Ille enim ei dicebat: « **Exi, impure spiritus, ex homine** », ⁹ eumque interrogabat quod ei nomen esset. Cui ille respondit: « Legio mihi nomen est, quoniam multi sumus » ¹⁰ eumque multum orabat, ne eos extra eam regionem mitteret.

¹¹ Erat autem illic apud montes porcorum grex ingens qui pascebat. ¹² Igitur eum rogarunt dæmones omnes, uti se in porcos mitteret, ut in eos ingrederentur. ¹³ Id quod simul ac iis permisit Jesus, egressi spiritus impuri ingressi sunt in porcos. Atque grex per præceps in lacum decurrit — erant autem circiter duo milia — inque lacu suffocati sunt. ¹⁴ Subulci autem fugerunt, idque et in urbe et per rura nuntiarunt. Itaque profecti homines ad videndum quod accidisset ¹⁵ veniunt ad Jesum, spectantque furiosum illum sedentem vestitumque et sanæ mentis qui legionem habuerat, timueruntque. ¹⁶ Quumque iis narrassent qui viderant, quid accidisset furioso itemque de porcis, ¹⁷ cœperunt eum orare, ut ex suis finibus discederet. ¹⁸ Eum autem in navim ingressum, rogabat qui furiosus fuerat, ut esset ei comes. ¹⁹ Verum Jesus non permisit ei, sed dixit: « **Abi domum tuam ad tuos iisque nuntiato quæ tibi Dominus, tui miseritus, fecerit** ». ²⁰ Ita ille discessit cœpitque per Decapolin prædicare quæ sibi fecisset Jesus; id quod mirabantur omnes.

²¹Jesu autem, rursus in navi trajecto, convenit ad eum frequens hominum multitudo. ²²Quumque esset apud lacum, venit quidam magistrorum collegii nomine Jairus qui, eo viso, ei ad pedes accidit ²³eumque multum oravit, dicens filiulam suam in extremo esse periculo; veniret, eique manus imponeret, uti servaretur ac revalesceret. ²⁴Ita ille cum eo abiit, tanta eum sequente hominum multitudine, ut eum premerent.

²⁵Quædam autem mulier, quæ sanguinis profluvio duodecim jam annos laborabat ²⁶et multa a multis passa medicis, omni sua re consumpta, non solum nihil profecerat, sed in deterius venerat, ²⁷quum de Jesu audivisset, venit a tergo inter turbam ejusque vestimentum tetigit: ²⁸cogitabat enim, si vel ejus vestes attingeret, se salvam fore. ²⁹Et protinus aruit ejus fons sanguinis, sensitque se corpore esse ab ea miseria sanata. ³⁰Et Jesus, statim apud sese vim a se profectam cognoscens, conversus in turbam dixit: « **Quis mea vestimenta tetigit?** ». ³¹Cui ejus discipuli: « Vides te turba premi et quæris, quis te tetigerit? ». ³²Sed quum ille circumspiceret, ut eam videret, quæ id fecerat, ³³territa mulier et tremebunda, sciens quid sibi accidisset, venit et ei accidit, remque omnem, uti sese habebat, dixit. ³⁴Et ille: « **Filia, — inquit ei — tua te fiducia servavit. Abi salva et esto a tuo malo sana** ».

³⁵Adhuc eo loquente, veniunt a magistro collegii qui ei dicunt: « Tua filia mortua est; quid jam molestus es magistro? ». ³⁶At Jesus, simul ac quid diceretur audivit, dixit magistro collegii: « **Ne metue; tantum crede!** ». ³⁷Non sivit autem quemquam se subsequi, præter Petrum et Jacobum et Johannem Jacobi fratrem. ³⁸Deinde, ubi venit in ædes magistri collegii, videt tumultum et plorantes multumque ejulantes, ³⁹ingressusque dicit iis: « **Quid tumultuamini et ploratis? Puella non est mortua, sed dormit** ». ⁴⁰At illi eum deridere. Ipse, ejectis omnibus, assumpto puellæ patre atque matre et suis comitibus, ingreditur eo ubi jacebat puella; ⁴¹ejusque manu prehensa, dicit ei: « **Talitha, cumi!** », quæ verba sic sonant: « **Puella, inquam tibi: surge!** ». ⁴²Statimque surrexit puella, et ambulare cœpit; erat autem annorum duodecim. Unde illi vehementer attoniti sunt. ⁴³Præcepit autem iis Jesus magnopere, ne quis id rescisceret, eique cibum dari jussit.

CAPUT 6

In patria propheta. Apostolorum missio, virtutes, habitus, egestas, mandata, opera. De Jesu sententiæ. Johannis vincula, mors, humatio. Panes quinque, ac duo pisces. Malacia, alia.

¹ Illinc deinde profectus venit in suam patriam, sequentibus eum ejus discipulis. ² Atque ubi advenit Sabbatum, cœpit in collegio docere, ita uti multi audientes attoniti dicerent: « Unde ei hæc? Et quæ est quæ ei data est sapientia, et quæ fiunt ejus manibus miracula? ³ An non is est faber, Mariæ filius, Jacobi et Josetos et Judæ et Simonis frater, et nonne sunt hic apud nos ejus sorores? ». Itaque in eo offendeabantur. ⁴ Et Jesus dicebat iis, non esse vatem inhonoratum nisi in sua patria, et apud consanguineos domique suæ. ⁵ Itaque non potuit illic ullum facere miraculum, nisi quod paucos ægrotos impositis manibus sanavit, ⁶ admiratus eorum infidentiam.

Obibat autem vicos undique finitimos docens.

⁷ Vocatosque Duodecim cœpit binos dimittere iisque in spiritus impuros potestatem dedit; ⁸ præcepitque, ne quid ad iter circumferrent nisi baculum tantum: non peram, non panem, non æs in crumina, ⁹ sed sandaliis calcearentur neque binas induerent tunicas. ¹⁰ Item iis dixit: « **Ubicumque domum ingressi fueritis, illic manetote, donec inde migretis.** ¹¹ **Et quicumque vos non admiserint nec audiverint, vos illinc proficiscentes excutite pulverem, qui suberit vestris pedibus, quod sit iis testimonio.** Hoc vobis confirmo: mitius actum iri cum Sodomis et Gomorrhis in die judicii, quam cum illa civitate ».

¹² Igitur illi profecti, mores corrigere publice docebant; ¹³ multaque dæmonia ejiciebant et multos ægrotos oleo ungebant ac sanabant.

¹⁴ Id quum audivisset rex Herodes, — nam celebre factum erat ejus nomen — dicebat Johannem, qui baptizare solitus fuerat, ex mortuis surrexisse, ideoque eum tam esse factis potentem. ¹⁵ Alii dicebant Elian esse, alii vatem esse, aut ut aliquem vatum. ¹⁶ Quo audito, Herodes dicebat quem ipse decollasset Johannem eum esse, ex mortuis surrexisse.

¹⁷ Nam ipse Herodes Johannem capiendum curaverat et in custodia vinciendum propter Herodiada Philippi sui fratris uxorem, quam ipse duxerat in matrimonium. ¹⁸ Dicebat enim Johannes Herodi, non licere ei

uxorem habere sui fratris. ¹⁹ Herodias autem imminabat Johanni eumque interficere volebat; sed non poterat, ²⁰ propterea quod Herodes Johannem verebatur, sciens virum esse justum atque sanctum, eumque observabat eique multis in rebus auscultabat et eum libenter audiebat. ²¹ Accidit autem opportuna dies, qua Herodes optimatibus tribunisque et primatibus Galilææ natalicia dabat. ²² Et ingressa ipsius Herodias filia saltavit, Herodique et convivis ita placuit, uti dixerit rex puellæ: « Posce me quidquid voles, tibi dabo », ²³ eique sic juravit: « Quidquid a me petieris, id tibi dabo: etiamsi sit regni mei dimidium ». ²⁴ At illa egressa, consuluit suam matrem, ecquid peteret. Et mater jussit, uti Johannis Baptistæ caput. ²⁵ Itaque illa statim, festinanter ad regem ingressa, petiit his verbis: « Volo uti mihi des protinus in catino caput Johannis Baptistæ ». ²⁶ Id quod dolens rex, tamen propter jusjurandum et convivas noluit ei denegare; ²⁷ misitque confestim res speculatorem et ei, ut illius caput afferret, imperavit. Ille eum in carcere decollatum iit ²⁸ et ejus caput in catino attulit ac puellæ tradidit, quod puella porro suæ matri dedit. ²⁹ Hoc audito, Johannis discipuli venerunt sublatum ejus corpus, idque in monumento posuerunt.

³⁰ Convenerunt autem ad Jesum apostoli eique omnia, quæque fecerant quæque docuerant, renuntiaverunt. ³¹ Et Jesus jussit iis, ut adessent ipsi seorsum in desertum locum paululumque requiescerent. Erant enim qui veniebant et qui abibant tam multi, ut iis ne cibi quidem capiendi otium suppeteret. ³² Ita discessit in desertum locum in navi seorsum.

³³ Quos quum vulgus abire videret, agnoverunt eum multi et illuc pedestres ex omnibus urbibus concurrerunt, eosque aggressi ad eum convenerunt. ³⁴ Itaque egressus Jesus, tantam conspicatus multitudinem, miseritus est eorum, quod erant perinde ac pastorem non habentes oves, eosque multa docere aggressus est. ³⁵ Postquam autem jam sera venit hora, ejus discipuli eum hujusmodi verbis sunt aggressi: « Desertus est hic locus et jam sera hora; ³⁶ dimitte eos, ut in finitimos pagos vicosque profecti panes sibi comparent; nam quod comedant non habent ». ³⁷ Et Jesus iis respondens: « **Præbete vos iis cibum** », inquit. Cui illi: « Eamus emptum ducentis denariis panes, quibus eos pascamus? ». ³⁸ Et ille: « **Quot panes habetis? — inquit iis — Ite visum** ». Quo cognito, quum quinque et duos pisces dixissent, ³⁹ jussit illos omnes discumbere cattervatim in viridi gramine. ⁴⁰ Ac, postquam in classes distributi centeni et quinquageni discubuerunt, ⁴¹ ille, sumptis quinque panibus et duobus piscibus, cælum suspiciens laudes egit fregitque panes et suis discipulis

tradidit, ut illis apponerent, duosque pisces distribuit omnibus. ⁴² Comederuntque cuncti ad satietatem; ⁴³ et sublata sunt fragmentorum duodecim canistra plena, necnon ex piscibus; ⁴⁴ Et erant, qui comederant, virorum circiter quinque milia.

⁴⁵ Deinde confestim coegit discipulos suos navim conscendere et ante trajicere ad Bethsaidam, dum ipse turbam illam dimitteret. ⁴⁶ Postquam illis vale dixit, discessit in montem orandi gratia. ⁴⁷ Sub vesperum quum esset navis in medio lacu, et ipse solus in terra, ⁴⁸ vidit eos in remigando vexari, quippe quum ventus esset iis contrarius. Deinde circa quartam noctis vigiliam, venit ad eos per lacum ingrediens eosque volebat præterire. ⁴⁹ At illi eum lacu ambulanti conspicati, et spectrum esse rati, exclamare: ⁵⁰ omnes enim eum viderunt turbatique sunt. Tum ille continuo eos allocutus: « **Bono este animo, — inquit — ego sum; ne timete!** ». ⁵¹ Ad eosque ascendit in navim et ventus posuit, id quod illi supra modum attoniti apud sese mirari: ⁵² non enim considerabant illos panes, utpote qui torpentibus essent animis.

⁵³ Postquam trajecerunt, venerunt in agrum Genezarethanum. ⁵⁴ Ac simul ac appulsi ex navi egressi sunt, incolæ, eo cognito, ⁵⁵ totam illam finitimam regionem percurrerunt cœperuntque in grabatis male affectos eo afferre, ubi eum esse audiebant. ⁵⁶ Ac quocumque intrabat in vicos, in urbes aut pagos, proponebant per fora ægrotantes, eumque rogabant, uti vel ejus togæ limbum tangerent; ac quicumque eum tangebant sanabantur.

CAPUT 7

Pro discipulis illotis. Phariseorum increpatio. Nos fœdantia. Syrophœnissæ nata, fides, gratia.

¹ Convenerunt autem ad eum Pharisei et quidam scribarum, qui Hierosolymis venerant. ² Qui, quum vidissent quosdam ejus discipulorum profanis, hoc est, illotis manibus cibum capere, reprehenderunt: ³ nam Pharisei Judæique omnes non, nisi sæpe lotis manibus, epulantur, tenentes veterum institutum; ⁴ item a foro non, nisi loti, epulantur; aliaque multa sunt, quæ tenenda acceperunt: poculorum lotiones et urceorum et ærumentorum et lectorum. ⁵ Deinde sic eum interrogant Pharisei et scribæ: « Cur non agunt tui discipuli, uti veterum postulat institutio, sed

illotis manibus cibum capiunt? ». ⁶ Quibus ille sic respondit: « Recte de vobis simulatoribus vaticinatus est Esaias, uti scriptum est:

*« Hic populus me labiis honorat,
quum eorum cor absit a me procul;
⁷ verum frustra me venerantur,
docentes doctrinas quæ sunt hominum præcepta ».*

⁸ Nam, relicto Dei præcepto, tenetis hominum institutum; urceorum poculorumque lotiones et alia his consimilia multa facitis. ⁹ Probe — inquit iis — Dei præceptum antiquatis, uti vestram conservetis institutionem. ¹⁰ Moyses enim dixit: *« Honora tuum patrem atque matrem »*, et: *« Qui patri matrive maledixerit, morte plectatur »*. ¹¹ At vos dicitis: *« Si quis patri matrive dixerit: Corban, hoc est: donarium, quod a me profiscetur, id tibi proderit »*. ¹² Ita non sinitis eum jam quidquam suo patri matrive præstare, ¹³ Dei dictum ista, quam tradidistis, institutione rescindentes; atque hujuscemodi multa facitis ».

¹⁴ Tum advocata omni multitudine, dixit iis: « Audite me, omnes, et intellegite: ¹⁵ nihil est extra hominem quod in eum intret, quod eum possit inquinare; sed quæ ex eo prodeunt, ea sunt quæ hominem polluant! ¹⁶ Si quis aures habet ad audiendum, audiat ».

¹⁷ Ubi autem a turba domum ingressus est, interrogarunt eum ejus discipuli de illa similitudine. ¹⁸ Quibus ille: « Adeone vos quoque tardi estis? An nondum intellegitis nihil, quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare? ¹⁹ Utpote, quum non in ejus cor sed in ventrem et in latrinam feratur, expurgans omnes cibos. ²⁰ Sed quod ex homine exit — inquit — polluit hominem: ²¹ interne enim ex hominum corde prodeunt pravæ cogitationes, adulteria, stupra, cædes, ²² furta, avaritiæ, malitiæ, fraus, libido, malus oculus, maledicta, superbia, dementia; ²³ hæc omnia mala intrinsecus prodeunt et hominem polluant ».

²⁴ Illinc profectus, discessit in Tyri Sidonisque confinia. Ingressusque domum nolebat id scire quemquam, sed non potuit latere. ²⁵ Nam quum de eo audivisset quædam mulier, cujus filia spiritum habebat impurum, venit et ei ad pedes accidit. ²⁶ Erat autem mulier Græca, genere Syrophoenissa. Ea rogabat eum, uti dæmonium expelleret ex sua filia. ²⁷ At Jesus dixit ei: « Sine prius satiari natos: non enim convenit sumere natum panem et catellis objicere ». ²⁸ Et illa: « Etsi ita est, Domine, — inquit ei respondens — tamen catelli sub mensa comedunt de puerorum

micis ». ²⁹Tum ille: « **Propter istud dictum — inquit ei — abi; migravit dæmonium ex tua filia** ». ³⁰Itaque illa domum suam profecta, invenit egressum dæmonium et jacentem in lecto filiam.

³¹Rursum profectus ex Tyrii Sidonisque finibus venit ad Galilææ lacum per medios fines Decapoleos. ³²Eique adductus est surdus tardiloquus, cui, uti manum imponeret, rogatus est. ³³Atque ille eo seorsum extra turbam seducto, immisit suos digitos in ejus auris sputique et ejus linguam tetigit ³⁴et, in cælum intuens, ingemuit eique dixit: « **Ephphatha** », hoc est: « **Aperitor** ». ³⁵Ac protinus illius et aures apertæ et solutum est linguæ vinculum, ita uti recte loqueretur. ³⁶Præcepit autem iis, ut id nemini dicerent; sed quo magis iis præcipiebat, eo magis prædicabant ³⁷et majorem in modum obstupescabant, dicentes eum omnia recte fecisse, uti surdi audirent, et uti muti loquerentur, efficere.

CAPUT 8

Septem panes. Ostentorum cupidi. Fermentum Pharsæorum. Cæcus. Petrus de Christo. Jesu mors prædicta. Petrus Satanas, piorum cruz.

¹Per dies erat permagna hominum multitudo nec habebant, quod comessent, et Jesus, advocatis suis discipulis, inquit: ²« **Miseret me hujus multitudinis, si quidem jam tres dies me comitantur nec habent, quod comedant; ³quodsi eos domum jejunos dimisero, defetiscentur in via: nam eorum nonnulli procul venerunt** ». ⁴Et discipuli ejus sic responderunt: « Unde possit eos quisquam panibus hic in solitudine satiare? ». ⁵At ille eos interrogavit: « **Quot habetis panes?** ». « Septem », inquirunt. ⁶Tum ille jussit multitudinem humi discumbere; sumptosque septem panes, actis gratiis, fregit suisque tradidit discipulis, ut apponerent; quos illi apposuerunt multitudini. ⁷Quumque paucos haberent pisciculos; ille, actis laudibus, jussit eos quoque apponi. ⁸Illi vero epulati sunt ad satietatem; suntque sublatae reliquorum fragmentorum sportæ septem. ⁹Erant autem, qui comederunt, circiter quattuor milia.

¹⁰Quibus ille dimissis, confestim conscensa navi cum suis discipulis, venit in tractus Dalmanuthanos. ¹¹Eo profecti Pharisæi cœperunt cum eo contendere, postulantes ab eo signum de cælo, ejus tentandi gratia. ¹²At ille animo ingemuit et dixit: « **Quid signum quærit hæc natio? Pro certo**

habetote: nullum huic nationi signum datum iri ». ¹³ Deinde, relictis iis, rursum, conscensa navi, trajecit.

¹⁴ Obliti autem erant panes sumere nec nisi unum panem secum habebant in navi. ¹⁵ Itaque quum ille iis præciperet, viderent uti Pharisæorum Herodisque fermentum caverent, ¹⁶ illi inter sese cogitabant ac dicebant id eo pertinere, quod non haberent panes. ¹⁷ Quo cognito, Jesus iis inquit: « Quid cogitatis? Vos non habere panes? An nondum animadvertitis nec intellegitis? Adhuc torpentia habetis corda? ¹⁸ *Oculos habentes non videtis, et aures habentes non auditis?* Neque meministis, ¹⁹ quum illos quinque panes ad hominum quinque milia fregi, quot canistra plena fragmentorum sustuleritis? ». « Duodecim », inquit ei. ²⁰ « Quid quum septem ad quattuor milia? Quot plenas fragmentorum sportas sustulistis? » « Septem », inquit. ²¹ Et ille: « Qui fit, — inquit iis — uti non animadvertatis? ».

²² Deinde ubi Bethsaidam venit, allatus est ei cæcus, quem uti tangeret, rogatus est. ²³ Et ille, prehensa cæci manu, eum eduxit ex vico, et ejus oculos conspuuit eique manus imposuit et eum interrogavit, ecquid videret. ²⁴ Et ille intuitus, dixit: « Video homines: nam arborum ritu video ambulantes ». ²⁵ Deinde rursus ille ejus oculis manu imposuit effecitque, uti videret; ita, uti restitutus, omnes perspicue discerneret. ²⁶ Atque ille eum domum dimisit vetans, ne vel in vicum ingrederetur, vel id cuiquam in vico diceret.

²⁷ Profectus est autem Jesus ejusque discipuli in vicos Cæsareæ Philippi, atque in via suos discipulos hujusmodi verbis interrogavit: « Quem me dicunt homines esse? ». ²⁸ Cui illi responderunt, Johannem Baptistam, alii Elian, alii vatem aliquem. ²⁹ Et ille: « Vos vero, — inquit iis — quem dicitis me esse? ». Cui Petrus ita respondit: « Tu es Christus ». ³⁰ At ille iis interdixit, ne cui se indicarent.

³¹ Eosque docere cœpit: oportere Filium hominis pati multa, et a senatoribus et pontificibus et scribis improbari ac interfici, et triduo post resurgere. ³² Dum ita aperte verba facit,prehendit eum Petrus et objurgare cœpit. ³³ At ille conversus discipulosque suos intuitus, Petrum his verbis objurgavit: « Abi post me, Satana, quandoquidem non divina, sed humana, sapis ».

³⁴ Tum advocato vulgo cum suis discipulis, dixit iis: « Qui me pone vult sequi, renuntiet sibimet ipsi suamque crucem tollat et me sequatur.

³⁵Nam qui volet animam suam servare, eam perdet; qui vero animam suam mea et evangelii causa perdiderit, eam servabit. ³⁶Quid vero proderit homini, si vel totum mundum lucratus fuerit, et animæ suæ jacturam faciat? ³⁷Aut quam dabit homo animæ suæ compensationem? ³⁸Nam quem mei meorumque dictorum in hac adulterina improbaque natione puduerit, ejus vicissim pudebit Filium hominis, quum in Patris sui gloria venerit una cum sanctis angelis ».

CAPUT 9

Christus transfiguratur, cœlitus celebratur. Precum ac jejunii contra spiritus virtus. Prædicta mors et exsuscitatio. Piorum dominatus. Puerorum beatitas. Quis cum Jesu. Offensarum pœna. Salis ac pacis momentum.

¹Tum iis dicit: « Hoc certo scitote: esse quosdam eorum qui hic adsunt, qui non ante mortem sensuri sint, quam Dei regnum videant venisse cum potentia ».

²Deinde sexto post die assumit Jesus Petrum et Jacobum et Johannem, iisque in arduum montem solis seorsum ductis, transfiguratus est coram iis; ³ejusque vestimenta facta sunt fulgentia, tam alba, quam est nix, quomodo nullus in orbe fullo dealbare possit; ⁴iisque conspectus est Elias cum Moyse, qui cum Jesu colloquebantur. ⁵Tum Petrus sic Jesum allocutus est: « Rabbi, bonum est nos hic esse; itaque faciamus tria tabernacula: tibi unum, Moysi unum, et Eliæ unum ». ⁶Nesciebat autem quid diceret, quippe quum essent territi. ⁷Exstitit autem nubes, quæ illos inumbravit, venitque vox ex nube dicens: « Hic est meus carissimus Filius, hunc audite ». ⁸Et subito circumspicientes, nullum jam viderunt nisi Jesum solum cum ipsis.

⁹Descendentibus autem iis de monte, præcepit iis, ne cui, quæ viderant, narrarent, nisi postquam Filius hominis ex mortuis resurrexisset. ¹⁰Illi vero apud sese id dictum retinuerunt, quærentes quid esset: ex mortuis resurgere. ¹¹Itaque eum interrogarunt de eo quod dicerent scribæ: Elian oportere venire prius. ¹²Et ille respondens iis: « Elias quidem prius venturus et omnia instauraturus est; idque quemadmodum de Filio hominis scriptum est, multa passurum et contemnendum esse. ¹³Sed scitote: Elian venisse, et illos ei, quæ voluerint, fecisse, quemadmodum de eo scriptum est ».

¹⁴ Deinde ubi venit ad discipulos, vidit circa eos ingentem hominum multitudinem et cum iis contententes scribas. ¹⁵ Ac vulgo, simul ac eum viderunt admirati, eum salutatum accurrunt. ¹⁶ Ipse scribas interrogavit, quid cum illis contenderent. ¹⁷ Cui unus ex turba respondit in hunc modum: « Magister, adduxi tibi meum filium, qui mutum habet spiritum; ¹⁸ qui ubi eum corripuit, ita laceret, uti spumet et dentibus strideat ac tabescat. Eum ut ejicerent, petii a tuis discipulis, sed nequiverunt ». ¹⁹ Tum ille ei respondens: « *O diffidens natio, — inquit — quousque tandem apud vos ero? Quousque tandem vos feram? Adducite eum ad me* ». ²⁰ Atque ille ad eum adducitur; et simul ac ille eum vidit, convulsit eum spiritus, ita uti collapsus humi volutaretur spumans. ²¹ Ille ex ejus patre sciscitatus est, quandiu esset quum id ei accidisset. Et pater respondit: « Jam a pueris; ²² ac sæpe eum et in ignem jecit et in aquam, ut eum perderet; sed si quid potes, succurre nobis, nostri miseritus ». ²³ Et Jesus: « *Siquidem potes — inquit ei — fidere; omnia fieri possunt fidenti* ». ²⁴ Hic protinus exclamans pueri pater cum lacrimis: « Fido, — inquit — Domine! Succurre meæ diffidentiae ». ²⁵ Videns autem Jesus vulgus accurrere, increpuit impurum spiritum dicens ei: « *Spiritus mute et surde, ego tibi impero, ut ex eo emigres nec amplius in eum intres* ». ²⁶ Tum ille, exclamando eumque vehementer laniando, exiit. Atque is perinde fuit ac mortuus, ita uti multi mortuum esse dicerent. ²⁷ At Jesus eum manu prehensum allevavit, atque ille surrexit.

²⁸ Eum autem domum ingressum, discipuli seorsum interrogarunt, cur ipsi eum expellere nequivissent. ²⁹ Quibus ille: « *Hoc genus — inquit — nulla re ejici potest nisi precibus et jejuniis* ».

³⁰ Illinc profecti iter faciebant per Galilæam; nec ille volebat, ut id sciret quisquam. ³¹ Docebat enim discipulos suos, iisque dicebat Filium hominis tradendum esse in hominum manus, qui eum interficerent; isque interfectus, tertio die resurgeret. ³² At illi eam rem ignorabant et eum interrogare verebantur.

³³ Venit autem Capharnaum. Atque ubi domum venit, quæsivit ex iis, quid in via inter sese disceptassent. ³⁴ Quumque illi silerent, — nam inter sese disputaverant in via, quis esset maximus — ³⁵ ille consedit et vocatis Duodecim dixit: « *Si quis primus esse vult, erit omnium ultimus omniumque famulus* ». ³⁶ Tum puerum sumpsit, et in eorum medio statuit, eumque complexus ulnis, inquit iis: ³⁷ « *Qui aliquem talium puero-*

rum accipit meo nomine, me accipit; et qui me accipit, non me accipit, sed eum qui me misit ».

³⁸Tum Johannes sic eum est allocutus: « Magister, vidimus quendam in tuo nomine ejicientem dæmonia, qui non sequitur nos; itaque eum prohibuimus, quoniam non sequitur nos ». ³⁹At Jesus: « Ne prohibete eum; — inquit — nemo enim est qui meo nomine miraculum faciat, qui cito possit mihi maledicere: ⁴⁰nam qui contra nos non est, a nobis est. ⁴¹Etenim qui vobis vel aquæ poculum meo nomine bibendum dederit, quod Christi sitis, certo scitote: eum non perditurum operam.

⁴²Et qui vel minimum eorum, qui mihi fidem habent, læserit, satius esset ei, ejus collo molarem lapidem circumponi, eumque in mare dejici.

⁴³Quodsi tibi tua manus officit, abscinde eam: satius enim est tibi mancum in vitam ingredi, quam duas habentem manus abire in gehennam, ignim inexstinctum; ⁴⁴ubi *nec eorum vermis interit, nec ignis exstinguitur*.

⁴⁵Et si tibi pes tuus officit, abscinde eum: satius est te in vitam claudum ingredi, quam duos habentem pedes in gehennam conjici, in ignim inexstinctum; ⁴⁶ubi *nec eorum vermis interit, nec ignis exstinguitur*.

⁴⁷Et si tibi tuus oculus officit, erue eum: satius est tibi unoculum in Dei regnum ingredi, quam duos habentem oculos in ignis gehennam conjici; ⁴⁸ubi *nec eorum vermis interit, nec ignis exstinguitur*: ⁴⁹nam et omnes igni saliendo, et omne sacrificium sale saliendum est. ⁵⁰Bonum est sal; sed si sal insultum fiat, quo condietur ipsum? Habete in vobis salem et pacem inter vos gerite ».

CAPUT 10

Mosis repudium. Christi conjugium, repudium. Puerorum salus ac faustitas. Bonus quis. Fortunarum discrimen. Dei omnipotentia. Piorum remuneratio. Instans letum Christi. A quo piis dignitas. Christus ad quid. Cæcus Bartimæus.

¹Illinc profectus venit in fines Judææ per Transjordaninum agrum; eumque rursum convenit vulgus hominum, quos ille rursum, uti solitus erat, docet. ²Aggressi autem eum Pharisæi interrogarunt, liceretne viro uxorem repudiare, tentantes eum. ³Quibus ille sic respondit: « Quid vobis

præcepit Moyses? ». ⁴ Et illi: « Moyses permisit *scripto divortii instrumento repudiare* ». ⁵ At Jesus respondens: « Propter vestram — inquit iis — pervicaciam scripsit ille vobis illud præceptum. ⁶ Sed a creationis primordio *marem et feminam fecit eos Deus*. ⁷ *Hujus causa homo, relicto suo patre atque matre, hærebit uxori suæ,* ⁸ *fietque ex duobus una caro;* itaque non jam sunt duo sed una caro. ⁹ Quod ergo Deus conjunxit, homo ne disjungat ». ¹⁰ Itemque domi rursus eum eadem de re interrogarunt ejus discipuli. ¹¹ Quibus ille: « Quisquis uxorem suam repudiat aliamque ducit, adulterat in eam; ¹² et si uxor, repudiato viro suo, nupserit alteri, adulterat ».

¹³ Adducebantur autem ei pueri, ut eos tangeret; discipuli vero eos a quibus adducebantur, objurgabant. ¹⁴ Quo viso, indignatus Jesus, dixit iis: « Sinite pueros ad me venire, neve eos prohibete; talium enim est Dei regnum. ¹⁵ Hoc pro certo habetote: qui Dei regnum non acceperit uti puer, non esse in id ingressurum ». ¹⁶ Deinde eos complexus ulnis et manibus iis impositis, iis bene precatus est.

¹⁷ Eo autem iter faciente, accurrit quidam, qui eum flexis ad eum genibus, sic interrogavit: « Magister bone, quid faciam uti vitam adipiscar æternam? ». ¹⁸ Cui Jesus: « Quid me dicis bonum? — inquit — Nullus est bonus, nisi unus Deus. ¹⁹ Præcepta nosti: *ne adulterato, ne occidito, ne furator, ne falsum testimonium dicito, ne fraudato, honorato tuum patrem atque matrem* ».

²⁰ Et ille respondens: « Magister, — inquit — hæc omnia a pueris servavi ». ²¹ Hic Jesus eum intuitus amavit, eique dixit: « Unum tibi deest: i venditum quidquid habes, et in pauperes erogato, habiturus in cælo thesaurum; deinde me, crucem ferens, secutum venito ». ²² At ille, eo dicto, mæstus abiit dolens: quippe qui multis præditus esset opibus.

²³ Et Jesus circum intuitus dicit discipulis suis: « O quam difficulter, qui pecunias habent, in Dei regnum ingredientur ». ²⁴ Hic, quum discipuli ejus dicta demirarentur, Jesus rursus sic eos alloquitur: « Nati, quam difficile est fretos pecuniis in Dei regnum ingredi. ²⁵ Facilius est rudentem per foramen acus trajici, quam divitem in Dei regnum intrare ». ²⁶ Quumque illi vehementius stuperent, sic secum ipsi cogitantes: « Quis ergo servari potest? ». ²⁷ Intuitus eos Jesus dixit: « Ab hominibus fieri non potest, at a Deo potest: omnia enim a Deo possunt fieri ».

²⁸Tum Petrus sic dicit ei: « Nos quidem, relictis omnibus, te secuti sumus ». ²⁹Et Jesus: « Hoc vobis confirmo: — inquit respondens — nullum esse, qui domum aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut liberos aut agros, mea et evangelii causa, reliquerit, ³⁰quin sit et nunc hoc tempore centuplum domos et fratres et sorores et matres et liberos et agros inter adversa, et in futuro ævo sempiternam vitam consecuturus. ³¹Sed multi et primi erunt ultimi, et ultimi primi ».

³²Quum autem Hierosolyma ascenderent, et eos antecederet Jesus, pavebant et inter sequendum formidabant. Et Jesus assumptis rursum Duodecim coepit iis eventura sibi prædicere: ³³« Nos quidem ascendimus Hierosolyma; — inquit — et Filius hominis tradetur pontificibus atque scribis, qui eum morte damnabunt, exterisque tradent, ³⁴illudendum, verberandum, conspuendum, et interficiendum, et tertia die resurrecturum ».

³⁵Convenerunt autem eum Jacobus et Johannes Zebedæi filii in hæc verba: « Magister, velimus, uti quod a te postulabimus, id nobis præstes ». ³⁶Quibus ille: « Quid vultis uti vobis præstem? ». ³⁷Et illi: « Da nobis, — inquiunt ei — uti tibi alter ad dexteram, alter ad sinistram assideamus in tua gloria ». ³⁸At Jesus dixit iis: « Nescitis quid postuletis. Potestis poculum potare, quod ego poturus sum, et eodem mecum baptisate baptizari? ». ³⁹« Possumus », inquiunt. Et Jesus: « Poculum quidem, quod ego poturus sum, potabitis, eodemque mecum baptisate baptizabimini; ⁴⁰sed uti mihi dextera lævaque assideatur, non est meum dare, nisi quibus id paratum est ».

⁴¹Hoc audito, decem coeperunt de Jacobo et Johanne indignari. ⁴²At Jesus advocatis iis dixit: « Scitis eos, quos videmus imperare extraneis, in eos dominari, et eorum maximos quosque, in eos maxime potestatem obtinere. ⁴³At in vobis non sic fiet, sed qui vestrum volet fieri inter vos maximus, erit vester famulus; ⁴⁴et qui volet fieri vestrum primus, erit omnium servus: ⁴⁵nam Filius hominis non venit, ut ipsi ministretur, sed uti ministret ipse animamque suam in multorum redemptionem impendat ».

⁴⁶Venerunt autem Jerichuntem. Eoque et ejus discipulis ab Jerichunte cum frequenti multitudo discedentibus, Timæi filius Bartimæus cæcus, qui apud viam sedens, mendicabat. ⁴⁷Ut audivit Jesum esse Nazarenum, coepit ita clamare: « Davidide Jesu, miserere mei! ». ⁴⁸Ac multis

eum, uti taceret, objurgantibus, multo magis clamabat: «Davidide, miserere mei!». ⁴⁹Tum Jesus restitit eumque jussit arcessi. Quumque illi eum arcesserent et: «Bono es animo; — dicerent — surge, arcessit te», ⁵⁰ille, abjecta veste sua, surrexit et ad Jesum venit. ⁵¹Et Jesus sic eum alloquitur: «**Quid tibi vis faciam?**». Cui cæcus: «Magister, — inquit ei — uti dispiciam». ⁵²Et Jesus dixit ei: «**Abi, tua te fiducia servavit**». Atque ille protinus dispexit et Jesum in via secutus est.

CAPUT 11

Christus ovans in urbem. In ficum diræ. Purgatum templum. Conjuratio in Jesum. Fidei virtus ac precationis. In invidos dementia. Sacerdotum confutatio.

¹Quum autem Hierosolymis propinquarent, ad Bethphage et Bethanian ad montem olivarum, mittit suorum discipulorum duos: ²«**Ite — inquit — in vicum qui est e regione vestri, et protinus in eum intrantes invenietis vinctum asellum, quem nullus hominum insedit; eum solvitote et mihi adducitote.** ³Quodsi quis ex vobis quæsierit, cur id faciatis?, dicite: **Dominum eo egere, et statim eum huc dimittet**». ⁴Ita illi profecti et asellum foris ad portam vinctum in bivio nacti solvunt. ⁵Et eorum quidam qui illic aderant, ex iis quæsiverunt, quid facerent, qui asellum solverent. ⁶Quibus illi dixerunt quemadmodum mandaverat Jesus. ⁷Atque ita, permittentibus illis, adduxerunt asellum ad Jesum eique sua vestimenta superinjecerunt; atque ille superinsedit. ⁸Frequentes autem suis vestimentis viam insternebant, alii abscissas ex arboribus frondes per viam sternere. ⁹Quique antecedeabant quique subsequebantur, sic clamare: «*Hosanna! Bene sit venienti in nomine Domini!* ¹⁰Felix veniens regnum in nomine Domini patris nostri Davidis! *Hosanna* in supremis!». ».

¹¹Ingressus est autem Hierosolyma Dominus et in templum; omnibusque circumspectis, quum jam sera esset hora, profectus est Bethanian cum Duodecim.

¹²Postridie, iis Bethania egressis, esurivit ¹³ficumque procul foliosam conspicatus accessit, si quid in ea forte inveniret; sed ut ad eam venit, nihil invenit nisi folia: nec enim tempus erat ficuum. ¹⁴Itaque sic eam allocutus est Jesus: «**Nunquam deinceps quisquam ex te fructum comedit**». Audiebant autem ejus discipuli.

¹⁵ Deinde veniunt Hierosolyma. Et ingressus in fanum Jesus cœpit ejicere vendentes et ementes in fano, et nummulariorum mensas et sellas vendentium columbas evertit; ¹⁶ neque sinebat quemquam per fanum ferre vasa. ¹⁷ Atque his verbis eos alloquens docebat: « *Nonne est scriptum: « Domus mea domus supplicationis vocabitur cunctis gentibus »?* Et vos ex ea *latronum speluncam fecistis* ».

¹⁸ Hoc audito, scribæ et pontifices eum perdere studebant; metuebant enim eum: quippe cujus doctrinam stuperet omne vulgus. ¹⁹ Sub vesperum autem egressus est ex urbe.

²⁰ Mane prætereuntes vident siccata a radicibus ficum. ²¹ Id quod recordatus Petrus, dicit ei: « Rabbi, ecce ficus, quam tu exsecratus es, aruit ». ²² Et Jesus respondens inquit iis: « *Habete fidem Deo!* ²³ *Hoc vobis confirmo: si quis jusserit huic monti, ut amoveatur, et in mare jaciatur, nec animo dubitaverit, sed quæ dicet crediderit eventura, continget ei quidquid dixerit.* ²⁴ *Itaque sic vobis dico: quidquid orantes postulatis, credite vos assecuturos, et vobis continget.* ²⁵ *Oraturi autem agnoscite, si quid habetis, quod de quopiam expostuletis, uti vester quoque Pater, qui in cælis est, vestra delicta vobis ignoscat.* ²⁶ *Quod nisi ignoscetis, ne Pater quidem vester, qui in cælis est, vobis delicta vestra ignoscet* ».

²⁷ Deinde rursum veniunt Hierosolyma. Eumque in fano ambulanti pontifices scribæque et senatores conveniunt his verbis: ²⁸ « Qua potestate ista facis? Et quis istam tibi ista faciendi potestatem dedit? ». ²⁹ Quibus respondens Jesus: « *Interrogabo ego quoque vos quiddam; — inquit — quodsi mihi responderitis, dicam vobis, qua potestate hæc faciam:* ³⁰ *Johannis baptisma a cælo erat an ab hominibus? Respondete mihi* ». ³¹ At illi sic secum cogitare: « Si < A cælo > dixerimus, dicet: < Cur ergo ei non credidistis? > ». ³² Sin < Ab hominibus > dixissent, metuebant populum: omnes enim Johannem vere vatem esse ducebant. ³³ Itaque Jesu responderunt nescire se. Et Jesus iis sic respondit: « *Nec ego vobis dico, qua hæc potestate faciam* ».

CAPUT 12

Vinea bene instructa, servi, heres. Cultorum punitio, et vineæ locatio. Lapis offendiculi. Deo Cæsarique danda. Sadducæorum confutatio. Deus quorum sit. Præcepta duo. Quæstio Christi de Davide. Scribarum ambitio, avaritia, viduæ munusculum.

¹Tum per similitudines eos alloqui orsus est: « *Vineam consevit* quidam *et sæpe circumdedit et torcular defixit turrimque construxit* et eam locavit agricolis, deinde peregre profectus est. ²Post suo tempore misit ad agricolas servum, ut ab iis de vineæ fructu perciperet; ³at illi eum ceperunt verberaruntque et inanem dimiserunt. ⁴Quumque rursus ad eos misisset alium servum, illi ei quoque caput lapidibus contuderunt eumque contumeliose dimiserunt. ⁵Rursus alium misit, quem etiam interfecerunt, aliosque multos partim verberarunt, partim necarunt. ⁶Igitur, quum adhuc unum haberet filium sibi carissimum, misit eum quoque ad illos ultimum cogitans fore, uti suum filium revererentur. ⁷At illi agricolæ sic inter sese dicere: «Hic est heres. Agite, interficiamus eum, et nostra erit hereditas». ⁸Itaque ceperunt eum necaruntque et ex vinea ejecerunt. ⁹Quid ergo faciet vineæ dominus? Veniet agricolasque perdet et aliis vineam dabit. ¹⁰An ne illud quidem scriptum legistis:

*«Quem lapidem improbaverant structores,
is adhibitus est ad caput anguli;*

¹¹*id quod a Domino profectum est
et nobis mirum videtur?»*.

¹²Quippe qui eum similitudinem illam contra ipsos dixisse intellegerent, sed metuerunt plebem. Igitur, eo relicto, digressi ¹³mittunt ad eum Pharisæorum et Herodianorum quosdam, qui eum verbis irretirent. ¹⁴Hi eum hujusmodi oratione aggressi sunt: «Magister, scimus veracem esse te neque quemquam curare; quippe qui ad hominum personam non spectes, sed vere divinam vitæ viam doceas. Licetne censem Cæsari pendere an non? ¹⁵Pendamus an non pendamus?». At ille eorum simulationem intellegens: «*Quid me tentatis?* — inquit iis — *Afferte mihi denarium, uti videam*». ¹⁶Quumque illi attulissent: «*Cujus est,* — inquit iis — *imago hæc et inscriptio?*». «Cæsaris», inquiunt. ¹⁷Et Jesus respondens iis: «*Solvite igitur* — inquit — *Cæsariana Cæsari, et divina Deo*». Illi vero eum admirari.

¹⁸Tum eum convenerunt Sadducæi, qui quidem resurrectionem esse negant, et sic interrogarunt: ¹⁹«Magister, scripsit nobis Moyses, *si cujus frater moriatur, uxore superstite, nec liberos relinquat, uti ducat ejus frater ejus uxorem fratrique suo prolem suscitet*. ²⁰Septem fratres fuerunt: quorum primus, ducta uxore, mortuus est, nulla prole superstite; ²¹itemque secundus, eadem ducta, mortuus est, nec ipse prolem reliquit;

similiterque tertius; ²² denique septem illi eam duxerunt neque progeniem reliquerunt. Postrema omnium mortua est etiam femina. ²³ Igitur in resurrectione, quum resurrectum fuerit, cujus eorum erit uxor, quum septem eam habuerint in matrimonio? ». ²⁴ Et Jesus respondens: « Nimirum ideo erratis, — inquit iis — quod scripta non intellegitis neque Dei potentiam? ²⁵ Quum enim a morte resurrectum fuerit, nulla conjungentur conubia, sed erunt angelorum similes qui sunt in cælis. ²⁶ De mortuis autem quod resurgant, non legistis in Moysis libro, in rubo ut eum sic allocutus sit Deus: « *Ego Deus Abrahami et Isaaci et Jacobi* »? ²⁷ Non est mortuorum Deus sed viventium Deus! Itaque vos multum erratis ».

²⁸ Tum scribarum quidam, auditis iis disceptantibus, videns eum illis recte respondisse, accessit et ex eo quæsit, quodnam esset omnium præceptorum primum?. ²⁹ Cui Jesus sic respondit: « **Primum omnium præceptorum est:** « *Audi, Israelita: Dominus Deus vester, Dominus unus est;* ³⁰ *itaque Dominum Deum tuum toto corde, toto animo, tota mente, totisque viribus amato* ». Hoc primum est præceptum. ³¹ Huic simile est alterum: « *Alterum uti te ipsum amato* ». His majus aliud præceptum nullum est ». ³² Et scriba: « Recte, magister, profecto dixisti. « *Nam unus est Deus, præterea nullus;* ³³ *quem toto corde, omni studio, toto animo, summaque ope amare* », necnon « *alios uti se ipsum amare* », plus est quam omnes victimæ et sacrificia ». ³⁴ Hic Jesus eum cordate respondisse videns, dixit ei: « **Non procul abes a regno Dei** ». Ac deinceps eum interrogare audebat nemo.

³⁵ Et Jesus in fano docens, sic verba fecit: « **Qui fit, uti dicant scribæ fore, uti Christus genus ducat a Davide,** ³⁶ quum ipse David, Sancti Spiritus instinctu, dixerit:

« *Ait Dominus Domino meo: sede ad meam dexteram,
donec efficiam ex hostibus tuis tuorum pedum subsellium* ».

³⁷ Quum igitur eum dicat ipse David Dominum, unde fit, uti sit ejus prognatus? ».

Quumque frequens hominum multitudo eum libenter audiret, ³⁸ sic iis inter docendum dicebat: « **Cavete a scribis, qui stolati incedere amant et in foris salutationes** ³⁹ **et in collegiis primas sessiones et in cenis prima accubandi loca;** ⁴⁰ **qui viduarum domos devorant et per ostentationem prolixè orant. His graviore poenas dabunt** ».

⁴¹Sedens autem Jesus e regione fisci spectabat, uti multitudo conferret æs in fiscum; ac, multis divitibus multa conferentibus, ⁴²venit quædam vidua pauper quæ duos teruncios contulit: est autem teruncius idem quod quadrans. ⁴³Tum ille advocatis suis discipulis: « Certo scitote: — inquit iis — hanc pauperem viduam plurimum omnium contulisse, qui contulerunt in fiscum. ⁴⁴Omnes enim ex eo, quod ipsis supererat, contulerunt; at hæc, sua penuria, quidquid habebat, totum victum suum contulit ».

CAPUT 13

Templi ruina. Pseudochristi. Orbis calamitates. Piorum ærumnæ, consolatio. Familiæ discidia, beati. Cæli prodigia, coacti pii. Christi veritas perpetua. Iudicii hora cui nota. Vigilantia.

¹Exeunti autem ex fano, quidam ejus discipulorum sic dixit: « Magister, vide quanti lapides et structuræ ». ²Cui respondens Jesus: « Vides — inquit — has ingentes structuræ? Ita dissolventur, uti nullus lapidi lapis impositus relinquatur ». ³Deinde sedentem eum in monte olivarum e regione fani interrogarunt seorsum Petrus et Jacobus et Johannes et Andreas, his verbis: ⁴« Dic nobis, quando hæc futura sint, et quod signum significabit hæc, perficienda omnia? ».

⁵Et Jesus iis respondens, sic loquitur: « Videte, ne quis vos fallat. ⁶Venient enim multi in meo nomine dicentes se eum esse, multosque fallent. ⁷Quum autem bella bellique rumores audietis, nolite turbari; oportet enim ea fieri sed nondum erit finis. ⁸Consurget enim gens in gentem, et regnum in regnum, eruntque terræmotus certis locis et fames et turbæ; ea erunt dolorum principis.

⁹Sed prospicitote vos vobis ipsis: sistemini enim in consessus et collegia; vapulabitis et ad magistratus regesque ducemini mea causa, quod sit iis testimonio. ¹⁰Ac per omnes gentes oportet prius evangelium publicari; ¹¹Quum autem ducemini, ac sistemini, nolite prius cogitare aut præmeditari dicenda, sed, quod vobis eadem hora suggeretur, id dicitote: non enim vos eritis qui loquimini, sed Spiritus Sanctus. ¹²Tradet autem fratrem frater ad mortem, et pater filium; consurgentque in parentes nati et eos necabunt; ¹³eritisque omnibus inveni propter nomen meum. Sed qui ad finem pertulerit, is servabitur.

¹⁴Quum autem *calamitosum nefas*, a Daniele vate prædictum, stare videbitis, ubi non debet, qui legit, animadvertat: tum qui erunt in Judæa, fugiant in montes; ¹⁵et qui erit in tecto, ne descendat in ædes nec ingrediatur ad auferendum aliquid ex suis ædibus; ¹⁶et qui ruri erit, ne gradum referat, suæ vestis auferendæ gratia. ¹⁷Hei uterum ferentibus et lactantibus illo tempore! ¹⁸Optate vero, ne accadat hieme vestra fuga: ¹⁹erit enim temporis illius *calamitas, quanta nec a rerum*, quas Deus creavit, *creatione fuit adhuc*, nec postea futura est. ²⁰Quod nisi Dominus tempus illud decurtaret, nullus mortalium evaderet. Sed propter electos, quod delegit, decurtabit id tempus. ²¹Tum si quis vobis dixerit hic aut illic adesse Christum, ne creditote. ²²Exsistent enim falsi christi falsique vates, qui prodigiosa et portentosa designabunt, ad decipiendos, si fieri posset, etiam electos. ²³Vos vero prospicite: en prædixi vobis omnia.

²⁴Sed illo tempore post calamitatem illam *sol obscurabitur, et luna suum splendorem non emittet*, ²⁵*et cæli stellæ* decident, *cælestesque potestates* commovebuntur.

²⁶Deinde cernetur *Filius hominis veniens in nubibus* cum magna potentia atque gloria. ²⁷Ac tum, suis dimissis nuntiis, congregabit electos suos a quattuor ventis, ab ultimis terris ad extremum cæli.

²⁸A ficu autem discite exemplum: quum jam ejus rami teneri sunt eaque folia procreat, intellegitis instare æstatem. ²⁹Sic et vos, quum hæc fieri videbitis, scitote prope adesse pro foribus. ³⁰Hoc vobis confirmo: non ante præteritum esse hoc sæculum, quam fiant hæc omnia. ³¹Cælum licet et terra intereant, mea dicta non interibunt. ³²Ceterum, diem illam et horam nullus scit, ne angeli quidem cælestes neque Filius, sed tantum Pater.

³³Videte uti vigiletis et oretis; nescitis enim quando tempus futurum sit. ³⁴Quemadmodum peregrinans homo, qui suam domum reliquit suisque servis potestatem, et suum cuique munus assignavit, et janitori, uti vigilaret, mandavit. ³⁵Vigilate igitur; nescitis enim quando domus dominus venturus sit: sero an media nocte an gallicinio an mane; ³⁶ne, si de improvviso venerit, offendat vos dormientes. ³⁷Quæ autem vobis dico, omnibus dico: vigilate! ».

CAPUT 14

In Christum insidiæ. Unguentum apud Simonem; defensa mulier. Judas proditor. Pascha. Cena dominica. Petri temeritas. Jesu angor, precatio terna, discipulorum sopor. Captus Jesus, suorum fuga. Falsi testes. Jesus de se ipso, spretus, ictus. Petrus deficiens, perjurus, lugens.

¹Quum autem futurum esset Pascha et Azymalia post biduum, studebant pontifices et scribæ eum fraudulenter captum interficere; ²sed id die festo faciendum negabant, ne quis fieret populi tumultus. ³Et dum erat Bethaniæ in domo Simonis leprosi, eo accubante, venit mulier habens alabastrum unguenti spicatæ nardi pretiosi, quæ, confracto alabaistro, perfudit ejus caput. ⁴Erant autem quidam qui apud sese indignabantur atque ita dicebant: « Quorsum hæc unguenti jactura facta est? ⁵Poterat hoc plus quam trecentis denariis vendi et in pauperes erogari ».

Dum illi sic adversus eam fremunt, ⁶Jesus dixit: « **Sinite eam; quid negotium ei facessitis? Bono opere functa est erga me.** ⁷Semper enim pauperes habebitis vobiscum, quibus, quandocumque voletis, bene facere possitis; at me non semper habebitis. ⁸Quod potuit hæc, fecit: anticipavit meum corpus ad sepulturam ungere. ⁹Hoc vobis confirmo: ubicumque toto orbe publicabitur hoc evangelium, etiam quid ea fecerit, dicetur ad ejus memoriam ». ¹⁰Judas autem Iscariota, unus ex Duodecim, pontifices adiit, ut eum illis traderet. ¹¹Quo illi audito lætati, promiserunt ei pecuniam se daturos. Itaque quærebat quo pacto eum posset opportune prodere.

¹²Primo autem Azymalium die, quum Pascha immolandum foret, sic ei dicunt ejus discipuli: « Ubi vis, uti tibi epulandum Pascha præparatum eamus? ».

¹³Tum ille discipulorum suorum duos dimittit iisque dicit: « **Ite in urbem, occurret vobis quidam aquæ fictile portans; eum sequemini** ¹⁴**et, quo intraverit, sic dicitote patrifamiliæ: « Quærit magister, ubi sit mansio, ubi Pascha cum discipulis suis polluceat ».** ¹⁵**Ipse vero vobis ingens cenaculum ostendet, instratum ac paratum; illic nobis præparatote ».** ¹⁶Ita profecti ejus discipuli, venerunt in urbem et nacti, quæ ille iis dixerat, Pascha præpararunt.

¹⁷Deinde sub vespere venit Jesus cum Duodecim ¹⁸ac, discumbentibus et epulantibus iis, dixit: « *Certo scitote: fore, ut unus ex vobis me prodat, qui mecum epulatur* ». ¹⁹Illi vero dolere cœperunt eique singuli dicere: « Isne ego sum? » et alius: « Isne ego sum? ». ²⁰Quibus ille respondens: « *Unus est ex Duodecim, — inquit — qui mecum intingit in catinum*. ²¹Filius quidem hominis abit, quemadmodum de eo scriptum est; sed vae homini illi per quem Filius hominis prodendus est! Præstaret homini illi nunquam esse natum ».

²²Epulantibus autem iis, Jesus sumptum panem, actis laudibus, fregit iisque dedit et dixit: « *Accipite, comedite: hoc est corpus meum* ». ²³Deinde sumptum poculum, gratiis actis, dedit iis; biberuntque ex eo omnes. ²⁴Atque ille iis dixit: « *Hic est sanguis meus novi fœderis, pro multis effundendus*. ²⁵Hoc vobis certo dico: non me amplius bibiturum ex fetu viteo usque ad illam diem, quum eum bibam novum in regno Dei ». ²⁶Deinde, laudibus dictis, profecti sunt in montem olivarum. ²⁷Iisque sic dicit Jesus: « *Vos me omnes hac nocte deseretis, siquidem scriptum est: « Percutiam pastorem, et dispergentur oves »*. ²⁸Sed postquam resurrexero, præcedam vos in Galilæam ». ²⁹At Petrus dixit ei: « *Etiam si omnes deserant, at ego non item* ». ³⁰Cui Jesus: « *Hoc tibi confirmo: — inquit — fore, ut hodie in hac nocte, priusquam bis gallus cantet, tu me ter abneges* ». ³¹At ille multo magis dicere: « *Immo etiam si me una tecum mori oporteat, non abnegabo te* ». Itidemque etiam omnes alii dicebant. ³²Deinde ubi venerunt in locum, cui nomen est Gethsemani, dixit suis discipulis: « *Sedete hic, dum ego oratum eo* ». ³³Assumptisque una secum Petro et Jacobo et Johanne cœpit turbari atque angī, ³⁴iisque dixit: « *Præ animi dolore emorior; manete hic et vigilate* ». ³⁵Tum paululum progressus, procidit humi oravitque, uti, si fieri posset, horam illam declinaret; ³⁶et: « *Abba, Pater! — inquit — Omnia tu potes. Averte hoc a me poculum; verum non quod ego volo, sed quod tu* ». ³⁷Deinde venit et eos dormientes nactus, dicit Petro: « *Simon, dormis? Non potuisti unam horam vigilare?* » ³⁸Vigilate et orate, ne veniatis in tentationem; spiritus quidem promptus est, sed caro infirma ». ³⁹Deinde rursus oratum iit eademque verba dixit. ⁴⁰Ac reversus eos rursus dormientes offendit; eorum oculis ita gravatis, uti nescirent quid ei responderunt. ⁴¹Deinde tertio venit, et: « *Dormite jam — inquit — et requiescite. Satis est, venit hora: ecce traditur Filius hominis in manus improborum*. ⁴²Surgite, eamus; en, qui me prodit, adventat ».

⁴³ Et protinus adhuc, eo loquente, advenit Judas, qui unus erat ex Duodecim, comitante frequenti multitudine cum gladiis et fustibus a pontificibus et scribis ac senatoribus. ⁴⁴ Dederat autem illis ejus proditor signum dicens: « Quem osculatus fuero, is est; eum capite et tuto abducite ». ⁴⁵ Igitur simul ac venit, eum adit et ei dicit: « Magister, magister »; eumque deosculatus est. ⁴⁶ Illi vero in eum manu injecerunt eumque ceperunt. ⁴⁷ Quidam autem eorum qui aderant, stricto ense, percussit pontificis servum eique abstulit auriculam. ⁴⁸ Et Jesus illos sic est allocutus: « *Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus ad me comprehendendum?* » ⁴⁹ Cottidie eram apud vos in fano docens, neque me cepistis; sed ea fieri oportet quæ scripta sunt ».

⁵⁰ Tum omnes, eo relicto, fugerunt. ⁵¹ Quumque adolescens quidam eum sequeretur, linteo nudum corpus indutus, adolescentes eum ceperunt. ⁵² Ille, viro relicto linteo, nudus eos effugit.

⁵³ Abduxerunt autem Jesum ad pontificem; ad eumque convenerunt omnes pontifices et senatores atque scribæ. ⁵⁴ Eum procul secutus Petrus usque in pontificis atrium una cum famulis residet seque ad ignem calefacit. ⁵⁵ Pontifices vero totusque consessus quærebant contra Jesum testimonium, ut eum necarent, nec inveniebant. ⁵⁶ Nam multi quidem adversus eum falsa testificabantur, sed consentanea non erant testimonia. ⁵⁷ Et quidam exstiterunt, qui contra eum falsa testabantur, ita dicentes: ⁵⁸ « Nos eum audivimus dicentem, se templum hoc manu factum esse dissoluturum et triduo aliud non manu factum exstructurum ». ⁵⁹ Sed ne sic quidem consentanea erant eorum testimonia. ⁶⁰ Tum pontifex in medium surrexit et Jesum sic interrogavit: « Nihilne respondes? Quid est, quod hi contra te testantur? ». ⁶¹ At Jesus silebat nihilque respondebat. Rursum pontifex eum hujusmodi verbis interrogavit: « Tunc es Christus, celebrandi Dei Filius? ». ⁶² Et Jesus: « *Sum; — inquit — et videbitis hominis Filium sedentem ad dextram potentiae et cum cælestibus venientem nubibus* ».

⁶³ Tum pontifex lacerare suas vestes: « Quid adhuc nobis opus est testibus? — inquit — ⁶⁴ Audivistis impiam vocem. Quid vobis videtur? ». Illi vero eum omnes, uti morte dignum, damnarunt.

⁶⁵ Cœperuntque eum quidam conspuere eique faciem obvelare et colaphos impingere, ac dicere: « Divina »; eique alapas impingebant ministri.

⁶⁶Quum esset autem Petrus infra in atrio, venit quædam ancillarum pontificis ⁶⁷et, viso Petro sese calefaciente, intuita eum dicit: « Tu quoque cum Nazareno Jesu eras! ». ⁶⁸At ille negavit, ita dicens: « Nescio nec intellego quid dicas! ». Deinde foras in vestibulum egressus est, et gallus cecinit. ⁶⁹Et ancilla, eo viso, rursum cœpit dicere iis qui aderant, eum ex illis esse. ⁷⁰At ille rursum negavit. Paulo post rursum, qui aderant, dicunt Petro: « Profecto tu ex illis es, nam Galilæus es et locutio tua congruit ». ⁷¹At ille cœpit detestari et jurare, sese non novisse hominem illum, quem illi dicerent. ⁷²Et iterum gallus cecinit; tum Petrus recordatus ejus, quod ei dixerat Jesus: fore, uti priusquam bis caneret gallus, ter eum negaret, cœpit flere.

CAPUT 15

Christus ad Pilatum. Judæorum rex. Barabbas absolutus. Jesu supplicium, titulus, dictæria, tenebræ. Christi gemitus, potatio, mors. Veli scissura, militum professio. Christi monumentum.

¹Mane protinus inito consilio, pontifices una cum senatoribus et scribis, totusque consessus, Jesum colligant abductumque Pilato tradunt. ²Eum Pilatus interrogavit essetne Judæorum rex. Cui ille respondens: « **Uti tu dicis** », inquit. ³Quumque eum vehementer accusarent pontifices, ⁴Pilatus eum rursus his verbis interrogavit: « Nihilne respondes? Vide quanta contra te testificentur ». ⁵At Jesus nihil amplius respondit, adeo uti miraretur Pilatus.

⁶Solebat autem in illis festis iis laxare unum vinctum, quemcumque postulassent. ⁷Erat quidam nomine Barabbas cum seditiosis vinctus, qui in seditione cædem fecerant. ⁸Itaque cœperunt vulgo clamantes id exigere, quod ille semper iis erat facere solitus. ⁹Et Pilatus sic iis respondit: « Vultis uti vobis Judæorum regem solvam? ». ¹⁰Sciebat enim, eum per invidiam a pontificibus esse traditum. ¹¹Pontifices vero plebem instigarunt, uti sibi Barabban potius ab illo laxari postularet. ¹²Et Pilatus rursus eos alloquens: « Quid ergo vultis, — inquit — uti de eo faciam, quem Judæorum regem dicitis? ». ¹³At illi denuo clamabant: « Crucifige eum! ». ¹⁴Et Pilatus: « Quid enim mali fecit? », inquit iis. At illi eo acrius clamare: « Crucifige eum! ». ¹⁵Igitur Pilatus, volens plebi satisfacere, laxavit iis Barabban Jesumque verberavit et iis crucifigendum tradidit.

¹⁶ Et milites eo extra atrium, hoc est prætorium, educto, totam cohortem convocant, ¹⁷ eumque purpura induunt et ei implexam spineam coronam imponunt; ¹⁸ eumque sic salutare incipiunt: «Salve, rex Judæorum!», ¹⁹ ejusque caput arundine tundunt et eum conspuunt ac, positis genibus, venerantur. ²⁰ Deinde, postquam ei illuserunt, spoliant eum purpura, ipsiusque vestimentis induunt; tum crucifigendum educunt.

²¹ Et prætereuntem quendam Simonem Cyrenæum rure venientem, Alexandri Rufique patrem, cogunt ejus ferre crucem. ²² Eumque ad locum Golgotha ducunt, quod Calvariæ locum significat. ²³ Et ei myrrhinum vinum bibere dant, id quod ille non accepit.

²⁴ Eo autem crucifixo, *partiti sunt ejus vestimenta, jacta super iis sorte*, quid quisque auferret. ²⁵ Erat hora tertia quum eum crucifixerunt, ²⁶ inscripto hoc ejus criminis titulo: **Rex Judæorum**. ²⁷ Et cum eo latrones duos, alterum ad dexteram, alterum ad sinistram, crucifixerunt. ²⁸ Ita comprobatum est scriptum illud, quod sic habet: «*Et inter sceleratos habitus est*».

²⁹ Prætereuntes autem ei maledicebant, *capita quassantes*, et dicentes: «Vah, qui templum dissolvis, et triduo instauras; ³⁰ serva te ipsum et de cruce descende!». ³¹ Similiter et pontifices inter sese illudentes cum scribis dicebant: «Alios servavit, se ipsum servare non potest. ³² Christus ille Israelitarum rex descendat nunc de cruce, ut eo viso credamus». Item qui cum eo erant crucifixi, convicium ei faciebant.

³³ Hora sexta autem exstiterunt per totam terram tenebræ, usque ad horam nonam. ³⁴ Ac hora nona exclamavit Jesus magna voce dicens: «*Eli, Eli, lama sabachthani?*», quorum verborum hæc notio est: «*Mi Deus, mi Deus, cur me dereliquisti?*». ³⁵ Quo audito, quidam eorum qui aderant, dicebant eum Elian vocare. ³⁶ Quidam autem accurrit, et, impleta *aceto* spongia arundinique affixa, ei *bibere dat* dicens: «Sinite, videamus an eum ereptum veniat Elias». ³⁷ Et Jesus, emissa magna voce, exspiravit.

³⁸ Et templi velum a summo ad imum in duas partes fissum est.

³⁹ Ac videns centurio, qui ei ex adverso astabat, eum ita clamantem expirasse, dixit: «Profecto hic homo Filius erat Dei».

⁴⁰ Erant etiam mulieres procul spectantes, in quibus erat Maria Magdalena et Maria Jacobi minoris Josetosque mater et Salome. ⁴¹ Quæ, etiam

dum ille erat in Galilæa, eum sequi eique ministrare consueverant; itemque aliæ multæ, quæ cum eo Hierosolyma ascenderant.

⁴²Postquam jam advesperavit, quum esset Præparatio, hoc est, ante-sabbatum, ⁴³venit Iosephus ab Harimathæa honestus senator, qui et ipse Dei regnum exspectabat; et ad Pilatum ausus ingredi, petiit Iesu corpus. ⁴⁴Pilatus miratus si jam mortuus esset, arcessito centurione, sciscitatus est ex eo, quam dudum esset mortuus; ⁴⁵quo a centurione cognito, donavit Iosepho corpus. ⁴⁶Et ille empto linteo eum demisit et involutum linteo posuit in monumento, quod ex petra excisum erat et monumenti ostium ingens saxum advolvit, ⁴⁷spectantibus Maria Magdalena et Maria Josetos matre, ubinam poneretur.

CAPUT 16

Mulierum unguenta. Redivivus Iesus in Galilæam. Idem ter visus. Discipulorum incredulitas. Missio evangelii, et baptismi mandata. Notæ credentium. In cælum Iesus. Apostolorum officium.

¹Exacto Sabbato, Maria Magdalena et Maria Jacobi mater et Salome, emptis aromatis, ut eum unctum irent, ²valde mane prima post Sabbatum die, veniunt ad monumentum, orto jam sole. ³Ac dum inter sese quærunt, quis sibi saxum avolveret ab ostio monumenti, ⁴intuitæ vident avolutum esse saxum, quod erat permagnum. ⁵Ac monumentum ingressæ viderunt adolescentem ad dexteram sedentem, alba stola vestitum, et expaverunt. ⁶Et ille: « Ne expavescite! — inquit iis — Iesum quæritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic; en locus ubi positus fuit. ⁷Sed ite nuntiatum ejus discipulis et Petro eum præire iis in Galilæam; illic eum esse visuros, ut iis prædixit ». ⁸Igitur illæ egressæ celeriter ex monumento, fugerunt, idque tremore correptæ atque attonitæ. Neque cuiquam quidquam dixerunt, utpote quæ metuerunt.

⁹Resurrexit autem mane, primo post Sabbatum die, et apparuit primum Mariæ Magdalænæ, ex qua septem ejecerat dæmonia; ¹⁰id quod illa nuntiatum iit iis, qui cum eo fuerant, lugentibus atque plorantibus; ¹¹at illi audientes eum vivere, et ab ea visum esse, non crediderunt. ¹²Postea duobus eorum ambulantis apparuit alia forma, rus euntibus; ¹³id quod illi ceteris nuntiatum ierunt, sed ne illis quidem crediderunt.

¹⁴Tandem discumbentibus illis Undecim apparuit, et iis incredulitatem ac pervicaciam exprobravit, quod iis, qui se resurrexisse viderant, non credidissent. ¹⁵Iisque dixit: « *Ite in totum orbem, prædicate evangelium omni creaturæ.* ¹⁶*Qui crediderit, et baptizatus fuerit, servabitur; qui vero non crediderit, condemnabitur.* ¹⁷*Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur: in nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis;* ¹⁸*serpentes tollent, et si quid mortiferum biberint, non iis nocebit, quum ægrotis manus imponent, illi bene habebunt ».*

¹⁹Igitur Dominus postquam eos allocutus est, sublatus est in cælum, et ad Dei dextram sedit.

²⁰Illi vero digressi, ubique prædicarunt, Domino adjuvante et orationem sequentibus signis confirmante.

IACOBI APOSTOLI EPISTOLA

ARGUMENTUM ATHANASII IN EPISTOLAM IACOBI

Ab auctoribus suis et ipsa nomina sortita sunt epistolæ catholicæ. Hanc enim Jacobus ad dispersas duodecim tribus in Christum credentes scripsit. Scripsit autem eam more et genere docendi, docens eas de tantationum discrimine, quænam a Deo, quæ vero ex proprio cujusque mortalium corde sint; et quod non verbis tantum, sed et ipso opere ostendenda sit fides, quodque non auditores legis, sed factoresificentur.

Præcipit etiam de divitibus, ne illi pauperibus in ecclesiis præferantur, sed magis increpentur, tamquam superbi. Tandem ubi afflictos consolatus, et ad tolerantiam usque ad iudicis adventum servandum adhortatus est, deque patientia, ex iis quæ Job acciderunt, admonuit. Præcipit, uti seniores vocentur ad ægrotos, studeaturque, quomodo errantes ad veritatem convertantur, eo quod merces hujus apud Dominum sit remissio peccatorum; atque ita terminat epistolam.

CAPUT 1

Disserit de patientia, de fide, de animi modestia ad divites. Deinde ostendit, tentationes ad malum non ex Deo esse, quum omnis boni auctor sit. Qualiter recipiendus sit sermo vitæ.

¹ Jacobus, Dei et Domini Jesu Christi servus, duodecim tribubus ultro citroque dispersis salutem.

² Summopere gaudendum existimare, fratres mei, quum in varias incideritis periclitationes, ³ intellegentes fidei vestræ exploratione patientiam gigni; ⁴ patientia autem perfectam actionem habeat, uti perfecti integritate nulla re careatis.

⁵ Quodsi quis vestrum sapientia caret, postulet a Deo, qui omnibus plane donat nec exprobrat, et ei donabitur. ⁶ Postulet autem cum fiducia, nihil dubitans: qui enim dubitat, similis est fluctui maris, ventis acto et

excito. ⁷Neque vero se putet is homo quidquam a Domino impetraturum, ⁸homo duplicis animi, in omnibus suis actionibus inconstans.

⁹Glorietur autem frater humilis in sublimitate sua, ¹⁰et dives in humilitate sua: nam ut herbæ flos, sic peribit. ¹¹Ut enim exortus cum ardore sol herbam arefacit, ejusque et flos decedit et decora species interit; ita dives cum suis copiis marcescet. ¹²Felix homo, qui tentationem sustinet: approbatus enim vitæ coronam accipiet, quam promisit Dominus suis amatoribus.

¹³Nemo dum tentatur, dicat a Deo tentari se: Deus enim nec malis unquam tentatur nec tentat ipse quemquam. ¹⁴Sed a sua quisque cupiditate allectus ac inescatus tentatur; ¹⁵deinde cupiditas conceptum parit peccatum, peccatum porro perpetratum gignit mortem.

¹⁶Nolite errare, mei fratres carissimi. ¹⁷Omne bonum donum omneque perfectum munus superne est, descendens a Patre luminum, apud quem nulla est mutatio aut ulla conversionis umbra. ¹⁸Is consulto nos genuit veritatis oratione, ut essemus quædam quasi primitiæ suorum operum.

¹⁹Proinde, mei fratres carissimi, esto omnis homo ad audiendum celer, ad loquendum tardus, ad iram tardus: ²⁰nam hominis ira divinæ justitiæ non paret. ²¹Quamobrem, fratres, omnibus vitiorum sordibus excrementisque depositis, comiter accipite sativum sermonem, qui vestras animas servare potest. ²²Este autem ii, qui sermoni pareatis, non eum dumtaxat audiatis: alioquin vos ipsos decipitis. ²³Nam si quis sermonem audit nec exsequitur, is perinde est, acsi quis corporis sui faciem contempletur in speculo; ²⁴deinde seipsum speculatus abeat ac protinus, qualis sit, obliviscatur. ²⁵Qui vero in perfectam libertatis legem penitus introspexerit et in ea manserit, is qui non sit obliviosus auditor sed operis effector, suo facto beatus erit.

²⁶Si quis sibi videtur esse religiosus apud vos, neque tamen linguam suam frenat sed animum suum fallit, hujus vana est religio. ²⁷Religio pura et impolluta apud Deum et Patrem hæc est: curam gerere pupillorum et viduarum in eorum calamitate, et intaminatum se custodire a mundo.

CAPUT 2

Personarum acceptiones discrepare dicit a Christi fide, quam non satis est verbis profiteri, nisi et operibus misericordiæ et caritatis præstemus eandem. Abrahæ exemplo.

¹Fratres mei, nolite ita fidem habere in glorioso Domino nostro Jesu Christo collocatam, uti personarum habeatis rationem. ²Nam si quis aureos gestans annulos in veste splendida, in vestrum conventum ingreditur, eodemque intret etiam pauper in obsoleta veste, ³et vos in eum, qui vestem gestat splendidam, intueamini eique dicatis: «Tu sede hic pulchre», pauperi autem dicatis: «Tu istic sta aut hic sub meo subsellio sede», ⁴nonne discrimen apud vos fecistis et male cogitantes iudices fuistis?

⁵Audite, mei fratres carissimi: nonne Deus elegit hujus mundi pauperes, fide divites, heredesque regni, quod suis promisit amatoribus? ⁶Et vos pauperem despiciatui habetis. Nonne divites vobis imperant et iidem vos in jus trahunt? ⁷Nonne iidem pulchro nomini maledicunt, a quo vos nuncupamini? ⁸Siquidem legi paretis regiæ, quæ sic litteris est prodita: «*Alterum uti teipsum diligito*», recte facitis; ⁹sin personis indulgetis, peccatum committitis, et a lege, uti qui contra eam faciatis, arguimini. ¹⁰Qui enim, quamvis alioquin totam legem observet, tamen in uno delinquit, is omnibus tenetur. ¹¹Nam qui dixit: «*Ne adulterato*», idem dixit: «*Ne occidito*»; quodsi non adulteras, sed occidis, contra legem committis. ¹²Sic loquimini et sic agite, uti libertatis lege judicandi: ¹³nam iudicium erit inclemens in eum, qui pietatem non exercuerit, at pietas iudicio insultat.

¹⁴Quæ est utilitas, mei fratres, si quis se fidem habere dicat, et opera non habeat? Num potest eum servare fides? ¹⁵Si frater aut soror nudi sint cottidianoque alimento destituti, ¹⁶et eos vestrum aliquis bona cum pace abire calefierique et satiari jubeat, nec iis detis, quæ corpus requirit, quid prodest? ¹⁷Ita fides ejusmodi per se est, uti, si opera non habeat, mortua sit. ¹⁸Itaque dicet aliquis: «Tu fidem habes, ego opera habeo»: ostende mihi tuam fidem sine tuis operibus, ego tibi ex meis operibus fidem meam ostendam. ¹⁹Tu Deum unum esse credis? Recte facis; et dæmones credunt atque horrent! ²⁰Vis autem intellegere, o homo vane, fidem sine operibus mortuam esse? ²¹Abrahamus, parens ille noster, nonne operibus factus est justus, Isaaco filio suo in ara libando? ²²Vides, uti fides ejus opera adjuvaret utique operibus fides perfecta sit. ²³Atque ita comprobatum est scriptum illud, quod sic se habet: «*Credidit Abrahamus Deo idque ei justitiæ ductum est*», et Dei amicus est appellatus. ²⁴Videtis ergo, operibus justum reddi hominem, non solum fide. ²⁵Itidem Rachaba meretrix, nonne operibus justificata est,

admissis nuntiis et alia via emissis? ²⁶Ut enim corpus absque spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est.

CAPUT 3

Uti doceat linguam homini Christiano esse cærcendam fidei et caritatis sanctæ repagulis, commoda et incommoda, quæ ab ea proveniunt, ostendit, et quid humana sapientia a cælesti distet.

¹Nolite multi esse magistri, fratres mei, scientes nos esse graviores pœnas datuos: ²multa enim delinquimus omnes. Si quis in verbis non delinquit, is perfectus homo est, qui possit etiam totum frenare corpus. ³Frenos quidem equorum oribus adhibemus, uti nobis parcant, eorumque totum corpus agimus. ⁴Itemque tantæ naves, tam vehementibus impulsæ ventis, tantulo gubernaculo, quocumque vult gubernatoris impetus, aguntur; ⁵sic et lingua, quæ parvum membrum est, magnas vires habet. En quantulus ignis quantam materiam incendit! ⁶Et lingua ignis est, scelerum mundus. Sic se habet in nostris membris lingua, totum corpus contaminans et ævi cursum inflammans et ipsa a gehenna inflammanda. ⁷Omnis enim et ferarum natura et volucrum serpentumque et aquatiliū humano ingenio domatur domitaque est; ⁸at linguam nemo potest hominum domare, effrenatum malum, mortifero refertam veneno. ⁹Ea Deum et Patrem collaudamus, eadem homines exsecramur ad Dei similitudinem factos, ¹⁰prodeunte ex eodem ore laudatione et exsecratione. Non decet, mei fratres, hæc ita fieri. ¹¹Num fons ex eodem foramine dulci aqua manat et amara? ¹²Potestne, mei fratres, aut ficus oleas aut vites ficus edere? Sic nullus fons et falsam et dulcem aquam emittere.

¹³Qui in vobis sapiens est et intellegens, ostendat bonis moribus sua opera cum sapientiæ mansuetudine. ¹⁴Quodsi amaram invidiam et similitatem habetis in animo, nolite contra verum jactare vos atque mentiri. ¹⁵Non ea est ista sapientia, quæ superne proficiscatur, sed terrestris, humana, dæmoniaca: ¹⁶ubi enim invidia est et similtas, ibi est inconstantia omnisque vitiosa res. ¹⁷At superne oriens sapientia, primum casta est, deinde pacifica, æqua, obsequiosa, pietate bonisque referta fructibus, severa, et minime simulatrix; ¹⁸fructus vero justitiæ in pace seritur colentibus pacem.

CAPUT 4

Enumerat incommoda, quæ ex carnis operibus proveniunt. Animi submissionem subiungit et repurgationem a superbia, detractio, et ab oblivione propriæ infirmitatis.

¹ Unde apud vos bella et pugnæ? Nonne hinc, ex vestris libidinibus, quæ militant in vestris membris? ² Concupiscitis nec obtinetis; invidetis et æmulamini nec assequi potestis; punatis et belligeratis. Non obtinetis, quoniam non postulatis; ³ postulatis et non adipiscimini, quia male postulatis, ut in vestras impendatis libidines. ⁴ O degeneres et viri et feminæ! Nescitis mundi amicitias Dei esse inimicitias?

Qui vult amicus esse mundi, inimicus efficitur Dei. ⁵ An putatis illud inaniter esse litteris proditum, scilicet: « Ad invidiam propensus est is, qui in vobis habitat, Spiritus »? ⁶ At majus confert beneficium; itaque « *Deus* — inquit ille — *et superbis adversatur et modestorum fautor est* ».

⁷ Quamobrem parete Deo, resistite Diabolo, et is vos fugiet. ⁸ Accedite Deum, et accedet vos. Purgate manus, o improbi, et animos lustrate! ⁹ Qui estis animo duplici, afflicte vos, et lugete ac plorate; risus vester in luctum convertatur, et gaudium in mærorem. ¹⁰ Submittite vos Domino, et vos evehet.

¹¹ Fratres, nolite alius alii detrahere; qui fratri detrahit fratremque suum damnat, legi detrahit legemque damnat. Quodsi legem damnas, non legis exsecutor es, sed condemnator. ¹² Unus est legislator atque iudex, qui et servare potest et perdere. Tu vero quis es, qui alterum damnas?

¹³ Age jam, qui dicitis: « Hodie aut cras proficiscemur in illam urbem, et illic unum annum agemus et mercabimur et lucrabimur », ¹⁴ quum nesciatis, quid sit cras futurum. Qualis enim est vita vestra! Vapor est, qui paulisper exstat, deinde evanescit; ¹⁵ quum dicere debeatis: « Si volet Dominus et si vivemus, hoc aut illud faciemus ». ¹⁶ Nunc in vestris insolentiis vos jactatis; omnis ejusmodi jactantia prava est. ¹⁷ Ergo qui recte facere novit neque facit, is in vitio est!

CAPUT 5

Divini iudicii severitatem divitibus denuntiat, enumerata eorum superbia, uti pauperes, audientes divitum infelicem exitum, æquo animo afflictiones, uti Job, etiam quum infirmantur, ferant.

¹ Jam vero, o divites, plorate ejulantes ob vestras miseras vobis eventuras. ² Divitiæ vestræ putruerunt, vestimenta vestra a tineis erosa sunt, ³ aurum et argentum æruginosum, eorumque ærugo contra vos testimonium dicet, vestrasque carnes ignis in morem consumet: L. poenam G. vobis conguessistis in ultimum tempus. ⁴ Merces ipsa mercenariorum, qui vestros messuerunt agros, a vobis retenta quiritur, messorumque querelæ in Domini armipotentis aures penetrarunt. ⁵ Luxuriastis ac lascivistis in terris, genio indulgistis, tamquam ad lanienæ diem. ⁶ Condemnastis, occidistis insontes, vobis non resistentes.

⁷ Quamobrem durate, fratres, usque ad Domini adventum. Ipse agricola exspectat eximium terræ fructum, et quidem in eo durat, dum *primorem serotinamque pluviam* accipiat. ⁸ Durate vos quoque, roborate vestros animos: nam Domini adventus instat. ⁹ Nolite alius adversus alium gemere, fratres, ne damnemini: en iudex pro foribus adest. ¹⁰ Exemplum capite, fratres mei, tolerantiae ac patientiae de vatibus, qui Domini nomine locuti sunt. ¹¹ Equidem beatos judicamus eos, qui patiuntur; Jobi patientiam audivistis, et quem ei finem Dominus — quippe *misericors et clemens* — dederit, vidistis.

¹² In primis autem, mei fratres, ne juratote neque cælum neque terram nec aliud ullum iusjurandum, sed esto ejusmodi sermo vester, ut « Etiam » sit etiam, et « Non » non, ne in simulationem cadatis.

¹³ Affligitur vestrum aliquis? Supplicet. Lætus est quis? Psallat. ¹⁴ ægrotat vestrum aliquis? Advocet ecclesiae seniores, qui eum in Domini nomine ungant oleo pro eoque supplicent; ¹⁵ et fidei supplicatio laborantem servabit eumque allenabit Dominus et, si peccata commiserit, ignoscantur ei. ¹⁶ Confitemini invicem delicta et supplicate alius pro alio, uti sanemini. Multum valet efficitque viri boni precatio. ¹⁷ Elias homo erat iisdem, quibus nos, obnoxius. Et tamen, quum precibus petiisset, ne plueret, non pluit in terram per annos tres et sex menses; ¹⁸ eodem rursum precatō, et cælum dedit imbrem et terra suum fructum germinavit.

¹⁹Fratres, si quis vestrum a vero aberraverit et eum quispiam revocaverit, ²⁰intellegat eum, qui sontem ab erroris sui via revocaverit, animam ex morte vindicasse multitudinemque texisse peccatorum.

IOHANNIS APOSTOLI

EPISTOLA PRIMA

ARGUMENTUM ATHANASII IN PRIMAM IOHANNIS EPISTOLAM

Hoc nomine vocatur et ista epistola, propterea quod a Johanne Evangelista scripta est, ut commonefaceret eos, qui jam Dominum crediderant. Et primum quidem perinde, atque in evangelio, ita et in hac epistola, de verbi divinitate disserit, ostendens illud in Deo semper esse ac docens Patrem esse lucem, ut verbum ita cognoscamus ex Patre esse, tamquam fulgorem e luce. Disserens autem de divinitate verbi exponit fidei nostræ mysterium non esse rem noviciam, sed esse sempiternum ab initio: nunc vero manifestatum in Domino, quia vita est sempiterna et verus Deus. Causam etiam, ob quam verbum ad nos venerit et apparuerit, ponit hanc: videlicet, ut opera Diaboli dissolveret ac nos a morte liberaret efficeretque, uti Patrem agnosceremus et Filium, Dominum nostrum Jesum Christum.

Scribit igitur ad quamvis ætatem: ad pueros, ad adolescentes, ad senes, quod Deus innotuerit; Diabolica vero operatio deinceps, deleta morte, devicta sit. Quod reliquum est per totam epistolam, dilectionem docet volens, ut nos invicem alius alium diligamus, propterea quod et Christus dilexit nos. Disserit itaque de differentia spirituum discernitque quisnam spiritus ex Deo, quis vero seductionis sit, et quando cognoscamur filii Dei, quando vero Diaboli. Item cujus peccati gratia orandum sit pro his qui deliquerunt, et pro quo non sit et quod vocatione indignus sit, nec Christi esse dici possit, qui proximum non diligit.

Unitatem etiam Filii cum Patre ostendit, et quod qui Filium negat, nec Patrem habeat; decernit quoque in hac epistola, quod sit proprium antichristi: nempe hoc, si dicat Jesum non esse Christum, ita ut quasi ille non sit, se ipsum mentiendo dicat esse Christum.

Hortatur autem per totam epistolam Christo credentes, ne animo sint abjecto, si odio habeantur in hoc mundo, sed magis gaudeant: ob id quod odium mundi hujus declaret credentes migrasse ex hoc mundo et posthac conversari in cælis; et in calce epistolæ iterum admonet Filium Dei esse vitam æternam ac verum Deum, et ut illi serviamus, nosque ipsos a simulacris custodiamus.

CAPUT 1

Sermonem illum æternum, in quo est vita et lux, annuntiare se testatur et propitium fidelibus Deum fore, si gementes sub vitiorum onere confugere discant ad ipsius misericordiam.

¹Quod fuit a principio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod et spectavimus et nostris ipsi manibus tetigimus, — ²de sermone vitæ loquor, quæ vita patefacta est — id, inquam, et vidimus et testamur et vobis vitam nuntiamus æternam, quæ apud Patrem erat, et nobis patefacta est. ³Quod et vidimus et audivimus, id vobis annuntiamus, ut et vos nobiscum communitem habebitis. Est autem nobis communitas cum Patre cumque ejus Filio Jesu Christo. ⁴Atque hæc vobis scribimus, uti plena afficiamini lætitia. ⁵Est autem hoc nuntium, quod et ab illo audivimus et vobis nuntiamus: Deum esse lumen, nec ullas in eo tenebras esse.

⁶Si nobis cum Deo communionem esse dicimus, et tamen in tenebris degimus, mentimur nec verum facimus. ⁷Si in luce versamur, ut ipse in luce est, nobis est inter nos communitas: nosque Jesu Christi sanguis, ejus Filii, expurgat ab omni peccato.

⁸Si nos peccati expertes esse dicimus, fallimus nos ipsos nec est in nobis veritas. ⁹Si confitemur peccata nostra, ille ita fidelis et justus est, uti nobis peccatorum veniam det nosque ab omni culpa expiet. ¹⁰Si nos peccasse negamus, mendacem facimus eum, nec est in nobis ejus sermo.

CAPUT 2

Proposito Christo mediatore et avvocato, docet in vitæ sanctimonia sitam esse Dei cognitionem, quam cujusvis ætatis et conditionis hominibus communem facit, modo uni Christo adhæreant. Tandem ubi ad contemptum mundi hortatus est, suadet antichristos fugiendos esse, inhærendum autem agnitæ veritati.

¹Filioli mei, hæc vobis scribo, uti non peccetis; quodsi quis peccaverit, patronum habemus ad Patrem, Jesum Christum justum. ²Qui idem piaculum est peccatorum nostrorum: nec solum nostrorum, sed etiam totius mundi.

³ Ac in eo nobis eum esse notum intellegimus, si ejus præceptis paremus.

⁴ Qui eum sibi notum esse dicit, et tamen ejus præceptis non paret, mendax est, nec est in eo veritas; ⁵ qui vero ejus dictis paret, is vere Dei amore perfecto præditus est. Hac re nos in eo esse cognoscimus. ⁶ Quod qui se in eo manere dicit, debet, ut ille se gessit, ita ipse se gerere.

⁷ Carissimi, non novam præceptionem scribo vobis sed veterem præceptionem, quam a principio habuistis: præceptio vetus est sermo, quem audivistis principio. ⁸ Rursus novam præceptionem vobis scribo, quæ res et in se et in vobis vera est: videlicet tenebras præterire jamque verum lumen apparere. ⁹ Qui se in lumine esse dicit, et tamen fratrem suum odit, is adhuc in tenebris est. ¹⁰ Qui fratrem suum amat, is in luce manet, et is est, qui non impingat; ¹¹ qui vero fratrem suum odit, is in tenebris est et in tenebris graditur neque scit quo eat, quippe quum ejus oculos occæcaverint tenebræ.

¹² Scribo vobis, filioli, quod vobis ignoscuntur peccata per ejus nomen.

¹³ Scribo vobis, patres, quod eum, qui a principio est, novistis. Scribo vobis, juvenes, quod Malum vicistis. ¹⁴ Scribo vobis, nati, quia Patrem nostis. Scripsi vobis, patres, quia eum, qui a principio est, nostis. Scripsi vobis, adolescentes, quoniam fortes estis, in vobisque manet Dei sermo, et Malum vicistis.

¹⁵ Ne amate mundum neque mundana. Si quis mundum amat, is non est Patris caritate præditus: ¹⁶ nam quidquid in mundo est, videlicet carnis et oculorum cupiditas et vitæ adrogantia, non a Patre, sed a mundo est. ¹⁷ Et mundus abit et ejus cupiditates; sed qui Dei voluntati paret, is manet in sempiternum.

¹⁸ Nati, ultimum tempus est; et quemadmodum venturum audivistis antichristum, nunc quoque multi sunt antichristi: unde ultimum tempus esse intellegimus. ¹⁹ A nobis profecti sunt, sed non erant ex nobis: si enim ex nobis fuissent, nobiscum mansissent; sed declarandum fuit, non omnes ex nobis esse. ²⁰ Et vos a Sancto uncti novistis omnia. ²¹ Non ideo vobis scripsi, quod verum nesciatis, sed quod verum scitis et quod nihil falsum ex vero est. ²² Qui est mendax, nisi qui negat, Jesum esse Christum? Is antichristus est, qui et Patrem negat et Filium. ²³ Quisquis Filium negat, ne Patrem quidem habet.

²⁴Quod ergo vos ab initio audivistis, id in vobis maneat; si in vobis manserit, quod initio audivistis, et vos in Filio ac Patre manebitis. ²⁵Ac quod nobis promisit, id vita æterna est.

²⁶Hæc vobis de vestris deceptoribus scripsi. ²⁷Et tamen ii estis, in quibus unctio, quam ab eo accepistis, maneat; neque vobis opus est, uti quisquam vos doceat, quippe quum eadem unctio vos de cunctis doceat, veraque sit et falsitatis expers; ac quemadmodum ille vos docuit, sic maneatis in eo.

²⁸Et nunc, filioli, manete in eo, uti, quum existet, confidentiam habeamus nec eum in ejus adventu erubescamus. ²⁹Si scitis eum esse justum, cognoscite, quicumque justa faciat, ex eo esse natum.

CAPUT 3

Inæstimabilem divinæ adoptionis honorem commendans, testandam esse bonis operibus vitæ novitatem docet, cujus certum symbolum est caritas. Deinde fiduciam et Dei invocationem subnectit.

¹Videte quanto nos persecutus sit amore Pater, uti Dei filii vocemur, [et sumus!] Ideo nos mundus non cognoscit, quod eum non cognoscit.

²Carissimi, nos nunc Dei filii sumus, tametsi nondum patet, quid simus futuri; scimus autem, quum id patefactum fuerit, nos ejus fore similes: utpote quem cernemus, ut est.

³Ac quisquis hanc in eo spem habet, is seipsum expurgat, quemadmodum ille purus est. ⁴Quisquis peccatum committit, is crimen committit, et peccatum crimen est. ⁵Et scitis, illum ideo advenisse, uti peccata nostra auferret, nec ullum in eo esse peccatum. ⁶Quisquis in eo manet, non peccat; quisquis peccat, eum non didicit neque novit.

⁷Filioli, nemo vos decipiat. Qui justa facit, justus est, quemadmodum ille justus est. ⁸Qui peccatum committit, ex Diabolo est: siquidem a principio Diabolus peccat. Ideo patefactus est Dei Filius, uti Diaboli opera aboleret. ⁹Quisquis ex Deo natus est, peccatum non committit, quod Dei semen in eo manet; ideoque peccare nequit, quod ex Deo natus est.

¹⁰In eo manifesti sunt Dei filii et Diaboli filii, quod quisquis justa non facit, is Dei non est; itemque qui fratrem suum non amat.

¹¹Nam hæc est, quam principio audivistis, denuntiatio, ut amemus inter nos: ¹²non uti Cainus, qui, quum a Malo esset, fratrem suum interemit. Cujus autem gratia eum interemit? Quoniam ejus opera erant mala, quum fratris essent justa.

¹³Nolite mirari, fratres mei, si vos odit mundus. ¹⁴Nos scimus nos a morte ad vitam migrasse, quoniam fratres amamus; qui fratrem non amat, manet in morte: ¹⁵Quisquis fratrem suum odit, homicida est; scitis autem, neminem esse homicidam, qui æternam vitam habeat in se manentem.

¹⁶Inde amorem cognoscimus, quod et ille pro nobis animam suam posuit; et nos debemus pro fratribus animas ponere. ¹⁷Jam qui, quum hujus vitæ facultates habeat, et fratrem suum egere videat, tamen non ejus vicem miseratur, qui fieri potest, uti sit Dei caritate præditus? ¹⁸Filioli mei, non verbis aut lingua, sed re ac veritate amemus. ¹⁹Ita fiet, uti nos a veritate esse intellegamus, et id in ejus conspectu animis persuasum habeamus; ²⁰quodsi nos damnat animus noster, major est Deus quam noster animus et cuncta novit. ²¹Carissimi, si noster animus nos non damnat, confidentiam habemus ad Deum; ²²ac quidquid postulamus, id ab eo impetramus, quoniam ejus præceptis obtemperamus eique morem gerimus.

²³Atque hæc est ejus præceptio, ut ejus Filii Jesu Christi nomini credamus et inter nos amemus, quemadmodum præceptum dedit. ²⁴Ac qui ejus præceptis obœdit, et ipse in illo, et ille in ipso manet; atque hinc eum in nobis manere cognoscimus, videlicet ex Spiritu, quo nos donavit.

CAPUT 4

Ubi quædam inseruit de probandis spiritibus, quia alii ex mundo alii ex Deo loquuntur; ad caritatem redit et Dei exemplo ad fraternum amorem hortatur.

¹Carissimi, ne cuivis spiritui credite, sed spiritus explore an ex Deo sint: nam multi falsi vates in mundum prodierunt. ²Hinc cognoscite Dei spiritum: quisquis spiritus Jesum Christum in carne venisse confitetur,

is a Deo est. ³ Quisquis autem spiritus Jesum Christum in carne venisse non confitetur, is a Deo non est; atque hoc illud est de Antichristo, quod audivistis venturum esse, qui jam nunc in mundo est. ⁴ Vos a Deo estis, filii, et eos vicistis, quoniam major est qui in vobis quam qui in mundo est. ⁵ Illi a mundo sunt: itaque a mundo loquuntur eosque mundus audit. ⁶ Nos a Deo sumus: Deum qui novit, nos audit; qui a Deo non est, non audit nos. Inde quis veritatis, quis sit erroris spiritus, dignoscimus.

⁷ Carissimi, amemus nos inter nos: nam caritas a Deo est; ac quisquis amat, ex Deo natus est Deumque novit. ⁸ Qui non amat, non novit Deum: nam Deus amor est. ⁹ In eo patuit Dei erga nos amor, quod Filium suum unicum misit Deus in mundum, uti per eum vivamus. ¹⁰ In eo amor est, quod Deus, non quod nos eum amaverimus, sed quod ipse nos amaverit, misit Filium suum, pro peccatis nostris piaculum.

¹¹ Carissimi, si sic nos amavit Deus, nos vicissim debemus amare nos mutuo. ¹² Deum nemo unquam vidit; si alius alium amamus, manet in nobis Deus sumusque ejus perfecta caritate præditi. ¹³ Hinc et nos in eo et in nobis eum manere intellegimus, quod nobis suum Spiritum impertivit; ¹⁴ et nos vidimus et testamur a Patre legatum esse Filium, servatorem mundi. ¹⁵ Quisquis Jesum Dei esse Filium confessus fuerit, et in eo Deus, et is in Deo manet. ¹⁶ Et nos amorem, quo nos Deus prosequitur, novimus ac credimus. Deus amor est; et qui in amore manet, in Deo manet, et Deus in eo.

¹⁷ In eo perfecta amore præditi sumus, si de iudicii die confidimus: quod qualis ille est, tales nos simus in hoc mundo. ¹⁸ In caritate metus non est, quin perfecta caritas foras quatit metum: quoniam metus cruciatum habet, quique metuit, perfecta caritate non est.

¹⁹ Nos eum amamus, quoniam prior ipse nos amavit. ²⁰ Si quis a se Deum amari dicit, et tamen fratrem suum odit, mendax est: qui enim fratrem suum, quem vidit, non amat, Deum, quem non vidit, quo pacto potest amare? ²¹ Atque hoc ab eo præceptum habemus, uti Deum qui amat, suum quoque fratrem amet.

CAPUT 5

Ostendit fraternum amorem et fidem esse res conjunctas: nullam autem haberi posse fidem Deo, nisi credendo in Christum. Hinc certa est invocatio, uti pro fratribus etiam valeant preces nostræ.

¹Quisquis Jesum credit esse Christum, ex Deo natus est; et quisquis genitorem amat, etiam ex eo natum amat. ²Hinc intellegimus amari a nobis Dei filios, si Deum amamus ejusque præceptis obtemperamus. ³Is enim Dei amor est, si ejus præceptis obtemperamus: quæ sane ejus præcepta gravia non sunt. ⁴Nam quidquid ex Deo natum est, vincit mundum, et hæc victoria est, quæ vicit mundum: fides nostra.

⁵Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit Jesum esse Dei filium? ⁶Hic est, qui venit per aquam et sanguinem, Jesus Christus; non in aqua solum, sed in aqua et sanguine. Et Spiritus est, qui testatur, siquidem Spiritus est veritas. ⁷Quoniam tres sunt, qui testantur in cælo: Pater, sermo, et Spiritus Sanctus; et hi tres unum sunt. ⁸Item tres sunt, qui testantur in terra: Spiritus et aqua et sanguis; qui tres unum sunt. ⁹Si hominum testimonium admittimus, Dei testimonium majus est.

Atque hoc est, quod Deus de Filio suo testimonium dixit: ¹⁰qui Dei Filio fidem habet, is in se Dei testimonium habet; qui Deo non credit, mendacem facit eum, quod testimonio fidem non habeat, quod dixit Deus de Filio suo. ¹¹Est autem hoc testimonium, quod æterna vita donavit nos Deus, quæ vita in ejus Filio est: ¹²qui Dei Filium habet, vitam habet; qui Dei Filium non habet, vitam non habet.

¹³Hæc vobis, nomini Filii Dei fidem habentibus, ideo scripsi, uti vos æternam habere vitam sciatis utique nomini Filii Dei fidem adjungatis.

¹⁴Atque ea est, quam ad eum habemus, confidentia, quod si quid ex ejus voluntate postulamus, audit nos. ¹⁵Quodsi nos ab eo audiri scimus, quidquid poscimus, scimus, ea obtinuisse nos, quæ ab eo poposcimus.

¹⁶Si quis fratrem suum peccatum non letale committere viderit, si is Deum poscat, Deus illi vitam dabit, videlicet peccantibus non letaliter. Est letale peccatum pro quo orandum esse non dico. ¹⁷Omnis injustitia est peccatum; est et peccatum non letale.

¹⁸ Scimus, quisquis ex Deo natus est, eum non peccare: nam ex Deo natus seipsum servat, nec eum Malus attingit. ¹⁹ Scimus nos a Deo esse, totumque mundum in Malo jacere. ²⁰ Scimus item Dei Filium venisse et nos eo ingenio donasse, uti verum cognoscamus Deum; sumusque in vero, in ejus Filio Jesu Christo. Is verus est Deus æternaque vita. ²¹ Filioli, cavete deastros! Amen.

IOHANNIS APOSTOLI EPISTOLA SECUNDA

ARGUMENTUM ATHANASII IN SECUNDAM IOHANNIS EPISTOLAM

Hanc senior factus dominæ scribit et liberis ejus. Est autem argumentum epistolæ tale: quum videret liberos hujus recte in fide conversari, multos autem seductores circuire, qui dicerent adventum Christi in carne non esse factum, epistolam hanc scribit; et principio quidem laudat, quod liberi ejus bene conversarentur, deinde docet fidei nostræ mysterium non esse recens. Hortatur iterum ad dilectionem et ut maneant in doctrina, quæ ipsis erat tradita. Deinceps docet eos antichristum esse qui Christum in carne non venisse dicat. Denuntiat autem illis, ne eos, qui hujusmodi sunt, in domum suam quisquam recipiat, neque salutem illis dicat; atque ita terminat epistolam.

CAPUT 1

Inscribitur hæc epistola eximæ ac præstanti dignitate feminæ, quæ filios in Dei timore recte educatos habebat. Hanc orat, ut in caritate Christiana perseveret, ne in antichristos incidat, quin potius eos omnino vitet.

¹Senior electæ dominæ, ejusque liberis, quos ego vere amo; nec ego solus, sed etiam omnes, qui veritatem noverunt, ²propter veritatem, quæ et in nobis manet, et nobis aderit in sempiternum. ³Assit vobis favor, misericordia, pax a Deo Patre, et a Domino Jesu Christo, Patris Filio, cum veritate ac caritate.

⁴Lætatus sum magnopere, quod liberos tuos ex veritate vivere comperi, sicuti præceptum accepimus a Patre. ⁵Et nunc rogo te, domina, non quo tibi novum scribam præceptum, sed quod habuimus ab initio, ut amemus nos mutuo. ⁶Est autem in eo situs amor, ut ex ejus præceptione nos geramus; hæc est præceptio, quemadmodum audivistis ab initio, ut ex ea vivatis:

⁷ Quoniam multi impostores in mundum introiverunt, qui Jesum Christum in carne venisse non confitentur; hic ille impostor et antichristus est. ⁸ Date operam, ne perdamus, quod elaboravimus, sed mercedem plenam accipiamus. ⁹ Quisquis delinquit neque manet in doctrina Christi, Deum non habet; qui manet in doctrina Christi, is et Patrem habet et Filium.

¹⁰ Si quis venit ad vos, qui hanc doctrinam non ferat, eum domum ne accipite neque salvere jubete. ¹¹ Qui enim salvere jubet, participat ejus prave facta.

¹² Quum multa vobis haberem scribenda, nolui charta et atramento: spero enim, me venturum ad vos, et coram collocuturum, uti plenam percipiatis lætitiā.

¹³ Salutant te liberi tuæ sororis electæ. Amen.

IOHANNIS APOSTOLI

EPISTOLA TERTIA

ARGUMENTUM ATHANASII IN TERTIAM IOHANNIS EPISTOLAM

Ista quoque Iohannis est, ut et inscriptio habet, missa est autem ad Gajum. Et primum quidem laudat eum propter testimonium hospitalitatis, quod habebat ab omnibus, hortaturque eum, ut in proposito persistat, ac fratres recipiat ac deducat. Accusat autem Diotrephe, quod is non solum nihil præbebat pauperibus, sed etiam aliis prohibebat ac multa nugabatur. Tales alienos esse dicit a veritate neque cognoscere Deum; Demetrium vero laudat, optimum illi testimonium impendens.

CAPUT 1

Hospitalitatem Gaii laudat et, Diotrephus petulantiam accusans, Gajum monet, uti benefaciendo perseveret. Postremo Demetrium commendat.

¹Senior Gajo carissimo, quem ego vere amo.

²Carissime, cupio te ante omnia feliciter agere ac valere, quemadmodum animo feliciter agis. ³Lætatus sum enim vehementer, quum venissent fratres et tuam veritatem testati essent, ut ex veritate vivas. ⁴Majorem lætitiā nullam habeo, quam ut audiam, meos natos ex veritate vivere.

⁵Carissime, feliciter agis, quidquid erga fratres et hospites facis, ⁶qui tuam caritatem in ecclesiae conspectu testati sunt. Quos, recte facies, si, uti Deo dignum est, deduxeris. ⁷Nam pro ejus nomine profecti sunt: nihilque ab extraneis acceperunt. ⁸Nos vero tales accipere debemus, uti veritatis simus adjuutores.

⁹Scripsi ecclesiae; sed qui vult eorum esse primarius, Diotrephe, non admittit nos. ¹⁰Itaque, si venero, commemorabo, qualia patret facinora, qui in nos verbis improbis garriat; nec his contentus, nec ipse fratres admittat, et volentes prohibeat exque ecclesia ejiciat.

¹¹ Carissime, ne imitare malum, sed bonum. Qui bene facit, a Deo est; qui vero male facit, Deum non novit.

¹² Demetrius et omnium et ipsius veritatis testimonio commendatus est; et nos idem testamur, et vos, verum esse testimonium nostrum, scitis.

¹³ Multa haberem scribenda tibi, sed nolo tibi charta et atramento scribere; ¹⁴ brevi te, uti spero, videbo, et præsentes colloquemur.

¹⁵ Vale. Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.

IUDÆ APOSTOLI EPISTOLA

CAPUT 1

Admonet pios, uti sibi caveant ab eo hominum genere, qui ex Christi gratia lasciviendi prætextum captant, quos non impune laturos ejus gratiæ contemptum, tribus exemplis demonstrat, et vaticinium Henochi profert. Modum denique piis ostendit, quo omnes eorum machinas disjicere queant.

¹Judas, Jesu Christi servus, Jacobi frater, sanctificatis in Deo Patre, et in Jesu Christo reservatis, vocatis: ²misericordiam et pacem et caritatem plurimam dicit.

³Carissimi, quum vobis de communi salute scribere summo studio contenderem, necesse habui vos scribendo cohortari, uti fide, quæ semel sanctis est tradita, certetis. ⁴Irrepserunt enim homines quidam, olim ad hoc ipsum supplicium desinati, Dei nostri beneficium transferentes in libidinem, et Deum, qui solus herus est, Dominumque nostrum Jesum Christum negantes.

⁵Illud autem vobis, quod semel didicistis, commemorare volo, quod Dominus, quum populum ex ægypto servasset, rursum eos, qui non confiderant, perdidit; ⁶angelosque, qui suam originem non retinuissent, sed suum domicilium reliquissent, ad magni diei judicium æternis vinculis sub tenebris servandos curavit. ⁷Uti Sodoma et Gomorrha finitimæque urbes, quoniam consimili modo meretricatæ, impudici corporis libidinibus obsecutæ sunt, jacent ad exemplum, pœnas igne luentes sempiterno.

⁸Similiter hi quoque somniantes, corpora habent polluta, et dominatum repudiant, dignitatibusque maledicunt. ⁹Atqui Michael ille princeps angelus, quum disceptans cum Diabolo de Moysis corpore disputaret, non ausus est sententiam ferre maledicam, sed dixit: «*Increpet te Dominus!*». ¹⁰Isti vero et quæ ignorant, de illis maledicunt; et quæ naturaliter, brutorum animalium more, intellegunt, in iis corrupti sunt. ¹¹Væ iis, quoniam Cainiana via grassantur et erroris Balaamici mercede profligati sunt Corachanaque conjuratione pereunt! ¹²Hi sunt in vestris caritatibus labes, irreligiose convivantes, seipsos pascentes; siccæ nubes

ventis circumactæ; arbores auctumnales infructuosæ bis mortuæ ac eradicatæ. ¹³Feri fluctus maris, spumantes suas fœditates; stellæ errantes, quibus reservatur caligo sempiterna tenebrarum.

¹⁴De his etiam vaticinatus est septimus ab Adamo Henochus, dicens: ¹⁵« Venturus est Dominus cum suis sanctis legionibus, ut in omnes iudicium exerceat omnesque eorum impios convinciat omnium, quæ patrauerint, impie factorum, omniumque, quæ contra eum atrociter dixerint sotes impii ». ¹⁶Hi sunt oblocutores, queruli, cupiditatibus suis obsequentes, et ore loquentes prætumida, personas admirantes utilitatis gratia.

¹⁷Vos vero, carissimi, recordamini ea, quæ a Domini nostri Jesu Christi apostolis prædicta sunt, ¹⁸qui vobis dixerunt futuros postremo tempore illusores, ex suis impiis cupiditatibus viventes. ¹⁹Hi sunt, qui seipsos secernunt: animales Spiritum non habentes.

²⁰Vos vero, carissimi, in sanctissima vestra fide vos ipsos exædificantes, sacro afflatu Deo supplicantes, ²¹vos in Dei caritate conservate, expectantes Domini nostri Jesu Christi misericordiam ad æternam vitam. ²²Et alios miseramini, delectum habentes; ²³alios religiose servate, ex igne rapientes, exosi etiam carne coninquinatam vestem.

²⁴Ei vero, qui vos expertes delicti servare, et in gloriæ suæ conspectu inculpato cum lætitia sistere potest, ²⁵soli sapienti Deo servatori nostro gloria et magnitudo, imperium et potentia, nunc et in omnia sæcula. Amen.

APOCALYPSIS IOHANNIS

THEOLOGI

ANNOTATIO INTERPRETIS

De hujus auctore libri dubitatur, titulus Johannem Theologum nominat. Quis fuerit aut quando fuerit, non magis sum sollicitus, quam de vini dolio aut tempore, dum vinum sit bonum. Fuisse quidem hujus libri auctorem verum vatem Deique discipulum, persuasum habeo; nec de eo magis dubito, quam de Johannis evangelio. Et tamen hujus libri vix millesimam partem intellego.

ARGUMENTUM ATHANASII IN APOCALYPSIN IOHANNIS

Hoc nomine vocatur hic liber, propterea quod hanc revelationem ipse Johannes Evangelista et Theologus in Patmo insula dicta, Dominico die vidit, jussusque conscripsit, ut ad septem ecclesias mitteret, videlicet istas: Ephesum, Smyrnam, Pergamon, Thyatira, Sardis, Philadelphiam, et Laodiceam; quæ vero in hac visione vidit, multa sunt ac differentia. Circa finem perditionem etiam Antichristi cum Diabolo vidit.

Jubetur autem primum scribere singulis prædictarum ecclesiarum angelis, secundum cujusque actiones. Multas itaque et admirabilis visiones vidit, utpote septem candelabra aurea et in medio illorum similem Filio hominis; et interpretationem accepit: candelabra illa esse septem ecclesias, et eum qui in medio erat esse Dominum.

Deinde januam vidit apertam in cælo et Dominum in throno sedentem et viginti quatuor seniores, sedentes super thronos et adorantes Dominum. Vidit etiam septem sigilla aperiri, et unoquoque aperto, visio quædam apparebat. Vidit item septem angelos habentes septem tubas, et unoquoque illorum clangente, fiebat signum; septimo vero clangente, audivit dicentes: «Regnum mundi, Domini factum est». Et Arcam Testamenti vidit in cælo.

Deinde mulierem parturientem vidit, et draconem ignitum, qui illam persequebatur. Mulier quidem servata est in solitudine, draco vero abjectus in ignem. Post ista, bestiam vidit habentem cornua decem et capita septem, et diadema ejus blasphemia plenum erat.

Nomen vero ejus non patefecit, sed numerum nominis ejus, nempe sescenti sexaginta sex.

Et virgines audivit canentes et Agnum sequentes. Vidit etiam angelum per medium cæli volantem, et post hunc alterum, post alterum tertium quoque. Deinde et nubem candidam vidit, et insidentem illi similem Filio hominis, in capite coronam auream habentem, et in manu sua falcem auream. Denique septem angelos vidit, habentem septem plagas novissimas, et phialas aureas plenas ira Dei.

Posthac ablati sunt Spiritu in solitudinem, et vidit mulierem sedentem super bestiam coccinam, habentem capita septem, et indicatum est ei ex hac futurum esse Antichristum. Vidit etiam bestiam ac reges terræ bellum facere colentes cum eo, qui sedebat super equum album; et apprehensa est bestia, et cum ipso pseudopropheta, qui est Antichristus, et vidit eos abjici in stagnum ignis. Post ista vidit angelum descendantem de cælo, et abjicientem Satanam cum his qui characterem ipsius habebant in abyssum, et claudentem superne, ne posthac amplius seducat gentes, donec consumpti sint mille anni. Martyres deinde vidit cum gloria in Christo regnantes, et quod Satanus post mille annos solvendus sit, et abjiciendus in stagnum ignis cum Antichristo in sæcula sæculorum.

Posthac vidit cælum novum, terram novam, ac Jerosolymam novam, et fluvium aquæ vivæ, ac servos Dei contemplantes faciem ejus, et habentes nomen ejus in frontibus suis. Quum hæc vidisset Iohannes, procidit volens adorare angelum, qui sibi hac omnia ostenderat; at angelus prohibuit illius conatum dicens: « Non me, sed Deum adora! Ego enim conservus tuus sum ».

Postquam autem ista vidit, audivit ab ipso nostro Domino Jesu, quod existens sit, et idem ipse sit verbum Dei, quod posterioribus temporibus propter nos caro factum est. Homo, inquam, perfectus est, et Filius hominis vocatus est.

Sunt et alii quidem libri varii, præter prædictos utriusque tum Veteris tum Novi Instrumenti, quorum aliis contradicuntur, alii apocryphi vocantur.

CAPUT 1

Indicat doctrinæ genus, quod hic tractatur: nempe illius, qui est principium et finis. Deinde septem candelabrorum et stellarum mysterium explicat.

¹ Jesu Christi patefactio, quam dedit ei Deus, uti servis suis ostenderet, quæ brevi futura sunt, et misso angelo suo, per eum significavit servo suo

Johanni, ² qui Dei sermonem et Jesu Christi testimonium ac quaecumque vidit, testatus est. ³ Felix, qui legit quique oraculi dicta audiunt, et quæ in eo scripta sunt, exsequuntur: nam tempus instat.

⁴ Johannes septem Asianis ecclesiis favorem et pacem, ab eo, qui est, et qui fuit, et qui venturus est, et a septem spiritibus, qui sunt ante ejus solium, ⁵ et a Jesu Christo, teste illo fideli, primogenito ex mortuis, et regum terræ principe.

Ei, qui nos amavit suoque sanguine a peccatis abluit, ⁶ et reges ac sacerdotes Deo et Patri suo fecit, ei gloria et imperium in perpetua sæcula. Amen.

⁷ *Venturus est cum nubibus, eumque cernet omnis oculus, et qui eum compunxerunt, deque eo plangent omnes terrarum nationes.* Etiam, profecto.

⁸ « Ego sum A et Ω, principium et finis », inquit Dominus [Deus], qui est, qui fuit, et qui venturus est, omnipotens.

⁹ Ego Johannes, qui et frater sum vester et socius in calamitate inque regno et patientia Jesu Christi, quum in insula nomine Patmo, propter Dei sermonem propterque Jesu Christi testimonium, essem, ¹⁰ divinitus afflatus die Dominico, audivi post me magnam quasi tubæ vocem dicentis: ¹¹ « Ego sum A et Ω, primus et ultimus. Tu, quod cernis, scribe in libro et mitte [septem] Asianis ecclesiis: Ephesum et Smyrnam et Pergamum et Thyatira et Sardes et Philadelphiam et Laodiceam ». ¹² Tum ego me converti, uti viderem, quæ vox esset allocuta me; conversusque vidi septem aurea candelabra ¹³ et in medio septem candelabrorum *similem hominis Filio, indutum veste talari, et ad mammas cinctum aureo cingulo; ¹⁴ ejus autem caput et crines erant albi, ut alba lana aut nix, oculi ut ignis flamma; ¹⁵ pedes chalcolibano similes, tamquam in fornace igniti; vox ejus qualis est aquarum multarum vox.* ¹⁶ Habebat in sua manu dextera septem stellas, exque ejus ore gladius anceps acutus prodibat; ejus aspectus erat qualis micat cum sua virtute sol.

¹⁷ Eum conspicatus ego, ad ejus pedes pæne mortuus cecidi; at ille, dextera sua manu mihi imposita, dixit: « Ne metue! Ego sum primus et ultimus, qui vivo ¹⁸ et fui mortuus et jam sum vivus in perpetua sæcula. Ita est: et habeo Orci claves atque mortis. ¹⁹ Scribe, quæ videris quæque sunt et quæ sunt posthac futura. ²⁰ Arcanum septem stellarum,

quas in mea dextera vidisti, et septem aureorum candelabrorum est hoc: septem stellæ angeli sunt septem ecclesiarum; septem autem candelabra, quæ vidisti, septem ecclesiae sunt.

CAPUT 2

Jubetur Iohannes scribere, quæ Dominus necessaria noverat ecclesiis: Ephesiorum, Smyrnsensium, Pergamenorum, Thyatirensium; uti, quæ ab apostolis acceperunt, teneant.

¹Ephesinæ ecclesiae angelo sic scribito:

Hæc dicit, qui septem stellas sua dextera tenet, qui in medio septem aureorum candelabrorum ambulat: ²Novi tua facta, laborem, et patientiam, utique malos ferre nequeas, et eos exploraveris, qui se profitentur apostolos, nec sunt, quos tu falsos deprehendisti; ³et tolerasti patientiaque uteris et propter meum nomen laboras inde fessus. ⁴Sed habeo de te, quod expostulem, quod caritatem tuam pristinam omisisti. ⁵Quamobrem memento, unde excideris, et ad sanitatem redi ac priora opera facito; alioquin adoriar te brevi tuumque candelabrum ex suo loco transmovebo, nisi ad sanitatem redieris. ⁶Quanquam id habes, quod Nicolaitarum facta odisti, quæ ego quoque odi.

⁷Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Victori dabo vesci arbore vitali, quæ in medio est divini pomarii.

⁸Item angelo ecclesiae Smyrnæorum scribito:

Hæc dicit primus et ultimus, qui fuit mortuus, et revixit: ⁹Novi tua facta et calamitatem et pauperiem — quum tamen dives sis — eorumque impium dictum, qui se Judæos esse dicunt nec sunt, sed Satanæ caterva. ¹⁰Noli metuere, quæ passurus es. Daturus est quidem Diabolus vestrum nonnullos in custodiam, ut exploremini; feretisque decem dierum afflictionem. Esto fidelis ad mortem usque, et tibi dabo vitæ coronam. ¹¹Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Qui vicerit, non lædetur a secunda morte.

¹²Item Pergamensæ ecclesiae angelo scribito:

Hæc dicit, qui gladium habet ancipitem acutum: ¹³Novi tua facta, et ubi habites, ubi Satanæ solium est; tenesque meum nomen nec meam fidem negasti, etiam iis temporibus, quibus Antipas, fidus ille testis meus, apud vos interfectus est, ubi Satanus habitat. ¹⁴Sed habeo contra te pauca, quod habes istic, qui Balaami doctrinam teneant, qui propter Balacum docebat Israelitis detrimentum afferre, quo immolata deastris vescerentur ac scortarentur; ¹⁵item habes tu idem, qui Nicolaitarum doctrinam teneant, id quod ego odi. ¹⁶Corrige te; alioquin aggrediar te brevi et cum istis oris mei gladio depugnabo. ¹⁷Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Victori dabo occulto manna vesci eique dabo calculum album et in calculo novum nomen scriptum, quod nullus novit, nisi qui accipit.

¹⁸Item angelo Thyatirensis ecclesiae scribito:

Hæc dicit Dei Filius, qui oculos habet igneæ flammæ similes cujusque pedes similes sunt chalcobano: ¹⁹Novi tua facta et caritatem et administrationem et fidem et patientiam et postrema plura prioribus. ²⁰Sed habeo contra te pauca, quod mulierem Jezabelem, quæ se vatem esse dicit, docere sinis servosque meos decipi et scortari et deastris immolata vesci. ²¹Cui quum ego tempus dederim, quo ab impudicitia sua recederet, non vult recedere. ²²Ego vero eam in lectum et cum ea adulterantes in magnam calamitatem prosternam, nisi a suis operibus destiterint. ²³Ejusque liberos morte multabo et efficiam, ut intellegant omnes ecclesiae eum esse me qui renes et corda scruter, et vos pro suis quemque factis remunerabor. ²⁴Vobis autem dico reliquisque Thyatirensibus, quotquot hanc disciplinam non habent, et qui Satanæ calliditates non norunt, ut ajunt: non imponam vobis aliud onus; ²⁵ac quod habetis, tenete, donec veniam. ²⁶Qui vero vicerit operaque mea ad extremum retinuerit, *huic ego dabo in gentes eam potestatem,* ²⁷*ut eos virga ferrea pascat, quomodo fictilia vasa conteruntur,* ut ego a Patre meo accepi; ²⁸eique stellam dabo matutinam.

²⁹Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

CAPUT 3

Sequitur epistola quinta ad pastores ecclesiis Sardensium, Philadelphiensium, et Laodicensium, ne tepidi sint, sed gloriæ Dei promovendæ operam dent.

¹Item angelo Sardensis ecclesiae scribito:

Hæc dicit, qui septem Dei spiritus et septem stellas habet: Novi tua facta, qui, quum viventis nomen habeas, mortuus es. ²Præsta te vigilantem et cetera moritura confirma: non enim inveni tua opera erga Deum officiosa. ³Reminiscere igitur, quomodo acceperis audiverisque, et serva ad frugemque redi; quod nisi vigilaveris, adoriar te uti fur neque scies, qua te adoriar hora. ⁴Sed habes pauca nomina etiam Sardis, quæ sua vestimenta non contaminarunt: ii mecum in albis vestibus ambulabunt, utpote digni. ⁵Qui vicerit, is albis induetur vestibus nec ejus nomen ex libro vitæ delebo et ejus nomen coram meo Patre coramque ejus angelis confitebor. ⁶Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

⁷Item angelo Philadelphiensis ecclesiae scribito:

Hæc dicit Sanctus, Verus, qui Davidis *clavim habet, quo aperiente nullus claudit, claudente nullus aperit*: ⁸Novi tua facta. Ego tibi apertam proposui portam, quam claudere nullus queat Quoniam exiguas viris habens, meis dictis paruisti neque meum nomen negasti, ⁹ego cogam nonnullos ex Satanæ caterva, — qui se Judæos esse dicunt nec sunt, sed mentiuntur — eos, inquam, eo adigam, uti te ante pedes tuos veneratum veniant teque mihi carum esse intellegant. ¹⁰Quoniam meum patientiæ sermonem conservasti, ego quoque te adversus tentationis horam conservabo eventuram toti orbi, quo tententur incolæ terrarum. ¹¹Ego brevi venturus sum; tene quod habes, ne quis tibi coronam præripiat. ¹²Qui vicerit, eum ego columnam faciam in templo Dei mei, quæ deinceps inde non exhibit; eique Dei mei nomen inscribam et nomen urbis Dei mei, novæ Jerosolymæ, de cælo a Deo meo descendens, itemque meum nomen novum.

¹³Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

¹⁴Item angelo Laodicensis ecclesiae scribito:

Hæc dicit Amen, testis fidus atque verus, opificii Dei caput: ¹⁵Novi tua facta, quod neque frigidus sis neque fervidus. Utinam aut frigidus esses aut fervidus! ¹⁶Ergo quia tepidus es neque frigidus neque fervidus, evomam te ex ore meo. ¹⁷Quoniam te divitem ditatumque esse dicis nec ulla re indigere, neque scis, te esse ærumnosum et miserum et pauperem et cæcum et nudum, ¹⁸suadeo tibi, ut a me aurum igni candens emas, quo ditiescas; et vestimenta candida, quo induare, ne appareat tuæ

nuditatis obscenitas; et collyrio illine tuos oculos, uti cernas. ¹⁹Ego, quos amo, arguo et castigo: quamobrem vehementior esto teque corripge. ²⁰Equidem pro foribus asto atque pulso. Si quis, audita voce mea, januam aperuerit, ingrediar ad eum et cum eo cenabo, et ipse mecum. ²¹Qui vicerit, ei dabo mecum in meo sedere solio, ut ego quoque victor consedi cum meo Patre in ejus solio.

²²Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis ».

CAPUT 4

Alia narratur visio, divinæ majestatis gloriam continens, quæ a quattuor animalibus et viginti quattuor senioribus celebratur.

¹Postea animadverti apertam in cælo portam, voxque illa prima — quam perinde acsi mecum tuba loqueretur, audiveram — dixit: « Asscende huc, et tibi ostendam, quæ posthac futura sunt ». ²Hic ego continuo divinitus afflatus, video positum in cælo solium et in solio sedentem quendam. ³Qui sedens aspectu similis erat jaspidi gemmæ et sardio; solium circumdabat iris, aspectu smaragdum referens. ⁴Idemque solium circumstabant viginti quattuor solia, in quibus soliis vidi sedentes viginti quattuor senatores, vestibus indutos candidis, qui in capitibus coronas habebant aureas. ⁵Ex solio prodibant fulgura et tonitrua et fragores; et septem faces igneæ, et ante solium ardentes, quæ sunt septem Dei spiritus. ⁶Ante solium erat mare vitreum, crystalli simile; et in medio solii circumque solium quattuor animalia, oculis et a fronte et a tergo referta: ⁷*primum* animal erat *leoni* simile, *alterum* animal erat *vitulo* simile, *tertium* animal *faciem* habebat *hominis*, *quartum* animal simile erat *aquilæ* volanti. ⁸Hæc quattuor animalia habebant *singula senas alas* per circuitum, et intus erant oculis referta. Ea sine ulla intermissione dies et noctes dicunt:

« *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, Deus armipotens,*
qui fuit, qui est, et qui venturus est! ».

⁹Quum autem tribuunt animalia gloriam et honorem et gratiarum actionem sedenti in solio, viventi in perennia sæcula, ¹⁰procumbunt viginti quattuor senatores ante sedentem in solio et adorant viventem in perennia sæcula abjiciuntque suas coronas ante solium, dicentes: ¹¹

« Dignus es, Domine [et Deus noster],
qui gloriam et honorem et potestatem accipias:
quoniam tu omnia condidisti,
eaeque tua voluntate et sunt et condita sunt ».

CAPUT 5

Librum septem sigillis obsinatum, quem nemo aperiri poterat, Agnus ille Dei, dignus qui aperiat, omnium cælestium decantatur voce.

¹Item vidi ad sedentis in solio dexteram librum intus et extra scriptum, septem sigillis obsinatum. ²Vidique validum angelum magna voce pronuntiantem: « Quis dignus est, qui librum aperiat et ejus sigilla resignet? ». ³Sed nullus nec in cælo nec in terra nec sub terra librum aperire aut inspicere poterat. ⁴Ego vero multum plorare, quod nullus inventus esset dignus, qui librum aperiret et legeret aut inspiceret. ⁵Tum senatorum quidam me alloquens: « Ne plora: — inquit — en vicit leo, qui est ex tribu Judæ, Davidica stirps, qui librum aperiat ejusque septem sigilla referet ».

⁶Tum ego aspiciens animadverti in medio solii et quattuor animalium inque medio senatorum astantem Agnum tamquam mactatum, habentem septem cornua septemque oculos, qui sunt septem Dei spiritus in omnes dimissi terras. ⁷Is venit accepitque librum de dextera sedentis in solio. ⁸Postquam is librum accepit, quattuor animalia et viginti quattuor senatores procidere ante Agnum, habentes singuli citharas aureasque phialas suffimentorum plenas, quæ sunt sanctorum supplicationes, ⁹novumque carmen canere, dicentes:

« Dignus es, qui librum accipias
ejusque sigilla resolves:
quoniam mactatus es nosque Deo sanguine tuo comparasti
ex omni natione, lingua, populo, gente;
¹⁰nosque fecisti Deo nostro reges et sacerdotes
renatuos in terra ».

¹¹Deinde aspiciens audivi multorum angelorum vocem circum solium et animalium ac senatorum, quorum numerus erat distributus in miliens centena milia, ¹²qui magna voce dicebant:

« Dignus est mactatus Agnus,
qui potestatem accipiat
et divitias et sapientiam
et vim et honorem
et gloriam et laudem ».

¹³ Tum omnem rerum naturam, quæ et in cælo est et in terra et sub terra et in mari, hæc et quæ in iis sunt omnia, audiui dicere:

« Sedenti in solio et Agno
laus et honor
et gloria et imperium
in sempiterna sæcula ».

¹⁴ Et quattuor animalia dixerunt: « Amen »; et viginti quattuor senatores procubuerunt et viventem in sempiterna sæcula venerati sunt.

CAPUT 6

Aperit Agnus primum libri sigillum, secundum, tertium, quartum, quintum et sextum; quibus apertis, cædes, fames, pestis, sanctorum querelæ, terræmotus, et varia cæli prodigia oriuntur.

¹ Deinde aspiciens, quum aperuisset Agnus unum de septem sigillis, audiui unum de quattuor animalibus dicens quasi voce tonitruui: « Veni spectatum ». ² Ego aspiciens animadverti equum album, cui qui insidebat, arcum habebat, eique data corona est, isque prodiit vincens et uti vinceret.

³ Deinde ubi sigillum secundum aperuit, audiui secundum animal dicens: « Veni spectatum ». ⁴ Tum prodiit alius equus rufus, quem insidenti commissum est, ut ex terris auferret pacem, ita ut alii alios necarent; eique datus est magnus gladius.

⁵ Postquam tertium aperuit sigillum, audiui tertium animal dicens: « Veni spectatum ». Hic ego aspicio nigrum equum, cui qui insidebat, libram habebat in manu; ⁶ audivique vocem in medio quattuor animalium dicentem: « Chœnix tritici denario, et tres chœnices hordei denario; et oleum et vinum ne læseris ».

⁷ Ubi quartum aperuit sigillum, audiui vocem quarti animalis dicentem: « Veni spectatum ». ⁸ Animadvertique pallidum equum, cui qui insidebat, nomen habet Mors, quam simul comitatur Orcus; his data potestas est interficiendi ad quartam partem terræ gladio, fame, leto, ferisque terrestribus.

⁹ Deinde ubi quintum aperuit sigillum, vidi sub ara animas necatorum propter Dei sermonem propterque testimonium, quod habebant. ¹⁰ Qui ingenti voce sic clamabant: « Quousque tandem, o Domine sancte atque vere, non ulcisceris ac vindicas sanguinem nostrum de terræ incolis? ».

¹¹ Sed iis singulis datæ sunt albæ stolæ; iisque dictum est, uti quiescerent adhuc paulisper, donec plenus esset numerus etiam conservorum eorum atque fratrum, qui interficiendi essent ut et ipsi.

¹² Deinde aspiciente me, ubi sextum sigillum aperuit, exstitit magnus terræmotus, factusque est sol tam ater quam est saccus cilicinus, et luna facta est sanguinea, ¹³ et cæli stellæ ceciderunt ad terram, sicuti ficus abjicit suas grossos, quum vehementi vento quatitur, ¹⁴ et cælum recessit, perinde acsi scheda convolvatur, omnesque et montes et insulæ ex suis locis motæ sunt, ¹⁵ et terrarum reges et summates et divites et tribuni et potentes et omnes — tum servi, tum liberi — seipsos in specus rupesque montium abdere, ¹⁶ *et montibus rupibusque dicere: « obruite nos et abdite ex conspectu sedentis in solio et ab ira Agni: »* ¹⁷ quoniam venit magna dies ejus iræ, quam quis possit subsistere? ».

CAPUT 7

Grassantes in orbe angeli inhihentur, donec electi Domini ex omnibus tribubus signentur. Deinde eorum, qui Christi causa persecutionem sustinuerunt, felicitas et gaudium describitur.

¹ Postea vidi quattuor angelos stantes ad quattuor terræ angulos, tenentes quattuor terræ ventos, ne ventus terram aut mare aut ullam arborem afflaret. ² Item vidi alium angelum ab ortu solis ascendentem, habentem viventis Dei sigillum; qui ad quattuor angelos — quibus, uti terram et mare læderent, commissum erat — magna voce clamavit

his verbis: ³ «Ne læditote terram nec mare nec arbores, donec Dei nostri servos in eorum frontibus consignemus». ⁴ Audiui autem consinatorum numerum, qui consinati erant: centum quadraginta quattuor milia ex omnibus Israelitarum tribubus: ⁵ ex tribu Judæ consinata erant duodecim milia, ex Rubenis duodecim milia, ex Gadi duodecim milia, ⁶ ex Aseris duodecim milia, ex Nephtalis duodecim milia, ex Manassis duodecim milia, ⁷ ex Simeonis duodecim milia, ex Levis duodecim milia, ex Issacharis duodecim milia, ⁸ ex Zabulonis duodecim milia, ex Josephi duodecim milia, ex Benjaminis duodecim milia.

⁹ Postea animadverti tantam turbam, ut eam numerare nullus posset, ex omnibus gentibus, nationibus, populis, et linguis; qui ante solium et Agnum stabant, stolis amicti candidis, palmas gestantes in manibus, ¹⁰ et magna voce clamantes in hunc modum: «Salus sedenti in solio Dei nostri et Agno».

¹¹ Omnes autem angeli senatoresque et quattuor animalia solium circumstantes procubuerunt ante solium proni Deumque venerati sunt dicentes: ¹²

« Amen!

Faustitas et gloria et sapientia

et gratiarum actio et honor

et potentia et vires,

Deo nostro in perpetua sæcula. Amen ».

¹³ Tum unus de senatoribus sic me affatus est: «Hi, stolis albis amicti, quinam sunt et unde venerunt?». ¹⁴ Cui ego: «Domine, tute scis». Et ille: «Hi sunt — inquit — qui ex magna calamitate veniunt stolasque suas Agni sanguine perluerunt ac dealbarunt. ¹⁵ Propterea sunt ante Dei solium eumque dies et noctes in ejus templo colunt; apud eosque deget is, qui sedet in solio. ¹⁶ *Non amplius esurient, nec amplius sitient, nec eos sol aut ullus æstus feriet.* ¹⁷ quoniam Agnus, qui est inter solium, *pascet eos et ad vivos aquæ fontes ducet, abstergetque Deus ex eorum oculis omnem lacrimam*».

CAPUT 8

Septimo sigillo aperto, offeruntur sanctorum preces per suffitus. Procedunt septem angeli cum tubis et, quattuor primis clangentibus, ignis decedit, mare turbatur, aquæ amarescunt, et stellas obtenebrantur.

¹ Ut autem septimum aperuit sigillum, exstitit in cælo silentium fere dimidiam horam. ² Vidique septem angelos, qui in Dei conspectu astiterant, quibus septem tubæ datæ sunt. ³ Alius item angelus venit et ad aram constitit thuribulum habens aureum, eique data sunt multa suffimenta, uti sanctorum omnium supplicationes ad auream aram ante solium positam obmoveret; ⁴ ascenditque fumus suffimentorum supplicationum sanctorum ex angeli manu in Dei conspectum. ⁵ Deinde sumpsit angelus thuribulum et altaris igni replevit ad terramque deiecit; et exstiterunt fragores et tonitrua et fulgura et terræmotus.

⁶ Itemque septem angeli, qui septem tubas habebant, sese ad clangendum pararunt.

⁷ Quumque primus angelus clanxisset, exstitit grando et ignis permixta sanguini. Quibus ad terram dejectis, tertia pars arborum combusta est et omnes virentes herbæ conflagrarunt.

⁸ Deinde ubi secundus clanxit angelus, quidam quasi mons ingens igni flagrans in mare dejectus est conversaque est pars tertia maris in sanguinem; ⁹ et mortua est tertia pars rerum, quæ in mari animatæ sunt, tertiaque navium pars corrupta.

¹⁰ Uti tertius clanxit angelus, cecidit de cælo magna stella, facis in morem ardens, quæ in tertiam fluviorum partem et in aquarum fontes delapsa est — ¹¹ est autem stellæ nomen *Absinthium* — et conversa est tertia pars in absinthium; multique hominum ab aquis interierunt, quod amaræ factæ essent. ¹² Ad quarti angeli clangorem icta est solis tertia pars et lunæ tertia pars et stellarum tertia pars, adeo ut, offuscata eorum parte tertia, dies tertia parte sui non luceret itidemque nox. ¹³ Tum aspiciens audiui quendam angelum volantem per medium cæli, magna voce dicentem: « Væ, væ, væ terræ habitatoribus a reliquis tubarum sonis trium angelorum, qui jam clangent! ».

CAPUT 9

Quinto angelo clangente, locustæ vastatrices prodeunt. Sextus autem clangens equites producit, humanum genus devastantes.

¹Tum ubi clancit quintus angelus, vidi stellam de cælo delapsam ad terram, cui data clavis est putei Tartari. ²Quæ postquam Tartareum puteum aperuit, exhalavit ex puteo talis fumus, qualis est magnæ fornacis; quo putei fumo sol est et aer obscuratus. ³Ex eo fumo prodierunt in terram locustæ, quibus talis est data vis, qualem habent terrestres scorpîi: ⁴Iisque præceptum est, ne terrestres herbas læderent neve ullam viriditatem ullamve arborem, sed solos homines, qui Dei signum in frontibus suis non haberent. ⁵Est autem mandatum iis, ne eos interficerent, sed uti quinque menses cruciarentur; ita ut essent eorum cruciatus, qualis scorpîi cruciatus est, quum hominem pupugit. ⁶Atque illa tempestate quærent homines mortem nec invenient; cupientque mori, et eos fugiet mors.

⁷Erat autem locustarum ea species, uti similes essent equis ad prælium paratis, erantque in earum capitibus quædam quasi coronæ auri similes, vultus erant uti vultus hominum; ⁸capillos habebant muliebrum similes, dentes erant quales sunt leonum; ⁹habebant et loricas, cujusmodi sunt ferreæ lorice, eratque earum alarum sonitus qualis est curruum sonitus multorum equorum ad pugnam currentium. ¹⁰Caudas habebant scorpionum similes et in caudis erant aculei: earum potestas est homines lædere per quinque menses. ¹¹Habentque sibi præfectum regem angelum Tartari, cui nomen est Hebræe *Abaddon*, Græco autem sermone *Apollyon*.

¹²Una miseria præteriit. Venturæ sunt adhuc posthac duæ miseriæ.

¹³Deinde ubi sextus clancit angelus, audiui ex quattuor altaris aurei cornibus ante Deum positos vocem quandam ¹⁴dicentem sexto angelo, qui tubam habebat: «Solve quattuor angelos ad magnum flumen Euphraten colligatos». ¹⁵Itaque soluti sunt quattuor angeli, qui ad horam et diem et mensem et annum parati erant ad hominum tertiam partem necandam. ¹⁶Erat autem exercitus equitum numerus bis miliens centena milia, eorumque numerum audiui. ¹⁷Atque ita visus sum videre equos et in iis equitantes, qui loricas habebant igneas et hyacinthinas ac sulphureas; equorum capita erant leoninorum capitum similia exque eorum

oribus manabat ignis et fumus et sulphur. ¹⁸ Ab his tribus cladibus interfecta est hominum pars tertia, videlicet igni et fumo et sulphure, quæ prodibant ex eorum oribus. ¹⁹ Potestas enim eorum in ore eorum erat: siquidem eorum caudæ erant anguium similes capita habentes, quibus nocerent.

²⁰ Reliqui hominum, qui his calamitatibus occisi non sunt, non destiterunt a suis actionibus, ne dæmonia venerarentur et *simulacra aurea, argentea, ærea, lapidea, lignea, quæ nec videre possunt nec audire nec ingredi*, ²¹ nec sua homicidia nec veneficia nec stupra nec furta omiserunt.

CAPUT 10

Alius apparet angelus amictus nube, libellum apertum tenens. Inclamat et Johanni, oraculi jussu, devorandum tradit.

¹ Deinde vidi alium angelum validum de cælo descendentem indutum nube, cujus capiti iris incumbibat, facies erat soli similis, pedes ut igneæ columnæ. ² Habebat autem in manu libellum apertum, posuitque pedem suum dextrum in mari, sinistrum in terra, ³ et magna voce clamavit, quomodo rugit leo. Postquam clamavit, locuta sunt septem tonitrua suas voces. ⁴ Quibus septem tonitruis suas voces locutis, quum ego scripturus essem, audivi vocem dicentem mihi: « Consigna, quæ locuta sunt septem tonitrua, et ea ne scripseris ».

⁵ Tum angelus, quem in mare et in terra stantem videram, *sublata in cælum sua manu*, ⁶ *juravit per Viventem in perpetua sæcula*, qui cælum et cælestia, terram et terrestria, mare et marina condidit, futurum esse, uti tempus deinceps non sit, ⁷ videlicet diebus vocis septimi angeli, quum claxerit, peractumque fuerit arcanum Dei, uti suis servis vatibus nuntiavit.

⁸ Atque eadem vox, quam de cælo audiveram, rursus mecum locuta est in hunc modum: « I, sume libellum apertum, qui est in manu angeli in mare terraque stantis ». ⁹ Tum ego angelum aggressus: « Da mihi libellum », inquam. Et ille: « Accipe — inquit — eumque deglutti; et tibi ventrem amaritudine torquebit, quanquam in ore tuo erit tam dulcis quam est mel ». ¹⁰ Hic ego sumptum de angeli manu libellum degluttivi, quod mihi in ore quidem tam dulce fuit, quam est mel; sed ubi id comedi,

amaruit mihi venter. ¹¹ Et ille me alloquens: «Vaticinandum tibi rursus est — inquit — super populis et gentibus et linguis regibusque multis».

CAPUT 11

Templum metiri jubetur. Dominus testis duos excitat, quos a bestia laniatos nemo terræ mandat; Deus autem in vitam revocatos ad cælum evocat. Terrentur impii; et septimi angeli tuba, resurrectionis et iudicii nuntia describuntur.

¹ Tum datus est mihi calamus virgæ similis. Et angelus stans: «Surge — inquit — et Dei metire templum aramque et adorantes in eo. ² Ac exterius atrium, templi foris, exclude neque id metire, quippe datum extraneis, qui sanctam urbem conculcabunt menses quadraginta duos. ³ Mandaboque duobus meis testibus, uti vaticinentur dies mille ducentos sexaginta, centonibus amicti». ⁴ *Hi sunt olivæ duæ duoque candelabra in conspectu Dei terræ stantia.* ⁵ Quodsi quis eos lædere vult, manat ex eorum ore ignis, qui eorum hostis conficit; et si quis eos lædere vult, sic interficiendus est. ⁶ Hi potestatem habent claudendi cæli, ne pluat imber tempore suæ vaticinationis; habentque in aquas potestatem eas in sanguinem convertendi, et terræ quamlibet cladem infligendi, quotiens velint. ⁷ Quum autem suum testimonium peregerint, bestia ex Tartaro asscendet; quæ eos aggressa, bello vincet ac interficiet. ⁸ Jacebuntque eorum corpora in urbis magnæ foro, quæ vocatur spiritualiter Sodoma et ægyptus, ubi etiam Dominus noster crucifixus est; ⁹ et aspicient homines de populis et nationibus, linguisque et gentibus eorum corpora tres dies et dimidium, nec sinent eorum corpora monumentes mandari. ¹⁰ Gaudebunt autem terræ incolæ super iis, lætique dona mittent inter sese, quod hi duo vates cruciaverint incolas terræ.

¹¹ Verum post dies tres et dimidium, vitali spiritu a Deo in eos ingresso, constiterunt in pedes suos, magno timore correptis iis, qui eos spectabant. ¹² Audivique vocem magnam de cælo dicentem iis: «Asscendite huc»; atque illi in cælum in nube asscenderunt, spectantibus eos hostibus eorum. ¹³ Ac eadem hora tantus exstitit terræmotus, uti collapsa sit urbis pars decima, occisis in eo motu humanorum capitum septem milibus. Reliqui timore perculsi, tribuerunt cælesti Deo gloriam.

¹⁴ Miseria secunda præteriit, ecce tertia miseria mox aderit.

¹⁵ Deinde septimus clauxit angelus, exstiteruntque magnæ voces in cælo dicentes: « Facta sunt mundi regna Domini nostri ejusque Christi, qui regnabit in omnem perpetuitatem ».

¹⁶ Et viginti quattuor senatores, ante Deum suis in solis sedentes, proni procubuerunt Deumque venerati sunt, dicentes: ¹⁷

« Agimus tibi gratias,
Domine, Deus omnipotens,
qui es, qui fuisti, quique futurus es,
quod magnam tuam potestatem adeptus regnum iniisti.
¹⁸ Et gentes iratæ sunt,
et venit ira tua tempusque, quo mortui judicentur,
et merces detur tuis servis vatibus et sanctis,
tuumque nomen reverentibus — tum parvis, tum magnis
— et corrumpantur corruptores terræ ».

¹⁹ Tum, aperto Dei templo in cælo, visa est Arca foederis ejus in ejus templo; exstiteruntque fulgura et sonitus et tonitrua et terræmotus et magna grando.

CAPUT 12

Mulier parturientis signum apparet, cujus filio insidiatur draco, qui a Michaele devictus, dejicitur; et quo magis vincendus excluditur, eo acrius suas non definit multiplicare versutias.

¹ Visumque est ostentum ingens in cælo: mulier amicta sole, ejus pedibus subjecta luna, capiti autem imposita duodecim stellarum corona; ² ea in aluo gestans vociferabatur, et parturiens pariendi doloribus cruciabatur. ³ Item conspectum est aliud ostentum in cælo: draco erat ingens, rufus, habens septem capita et decem cornua, et in captibus diademata septem; ⁴ cujus cauda tertiam cælestium siderum partem detraxit ad terramque dejecit. Is draco stetit ante mulierem, quæ paritura erat, uti, quum ea suum Filium peperisset, ipse eum devoraret. ⁵ Peperit autem Filium marem, qui *gentes omnes ferro sceptrum recturus est*; qui ejus Filius raptus est ad Deum ejusque solium. ⁶ Mulier autem fugit in solitudinem, ubi locum habet a Deo paratum, ut illic alatur dies mille ducentos sexaginta.

⁷ Factum est autem in cælo proelium: Michael et ejus angeli adversus draconem pugnabant. ⁸ Et draco ejusque angeli pugnarunt, et victi sunt, nec ullus exstitit jam eorum locus in cælo. ⁹ Itaque dejectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui Diabolus et Satanas appellatur, qui totum orbem decipit; dejectus est, inquam, ad terram, ejusque angeli dejecti sunt. ¹⁰ Deinde magnam vocem audivi dicentem:

« In cælo nunc facta est salus et potestas et regnum Dei nostri
et potentia Christi ejus,
quoniam dejectus est fratrum nostrorum accusator, qui eos apud
Deum nostrum dies ac noctes accusabat.

¹¹ Eum illi Agni sanguine
suique testimonii sermone vicerunt;
animamque suam usque adeo non amarunt,
uti mortem oppetierunt.

¹² Propterea lætamini cæli et cælicolæ.

Væ terræ et maris incolis!

Quandoquidem descendit Diabolus ad vos, magno furore percitus,
sciens habere se breve tempus ».

¹³ Ubi draco se ad terram dejectum vidit, mulierem persecutus est, quæ marem pepererat. ¹⁴ Sed mulieri datæ sunt alæ duæ ingentis aquilæ, uti solitudinem in locum suum avolaret; illic alenda tempus et tempora et dimidium temporis ad vitandum serpentem. ¹⁵ Jecit autem serpens post mulierem ex ore suo aquam fluminis instar, quo eam flumine submergeret. ¹⁶ Verum terra mulieri succurrit, apertisque suis faucibus, flumen hausit, quod draco ore suo ejaculatus erat.

¹⁷ Tum iratus mulieri draco, iit illatum bellum reliquis ejus seminis, qui Dei præceptis obœdient et Jesu Christi testimonium haberent. ¹⁸ Ego in maris harena stabam.

CAPUT 13

Describitur bestia illa multiceps, quæ maximam mundi partem in idololatriam seducit, quæ ab alia bestia ascendente confirmatur.

¹ Vidi ascendentem ex mari bestiam, habentem capita septem et cornua decem, et in cornibus diademata decem, et super capita nomen contumeliosum. ² Erat autem bestia, quam vidi, pardali similis, pedibus ursinis,

ore leonino simili. Ei draco suas viris suumque solium et magnam dedit potentiam. ³Deinde vidi unum ejus caputum pæne morte exstinctum, sed cujus letiferum vulnus sanatum est.

Itaque tantæ fuit per totam terram admirationi bestia, ⁴uti draconem venerarentur, qui potentiam dedisset bestiae, et bestiam item venerarentur dicentes: « Quis par est bestiae? Quis cum ea pugnare possit? ».

⁵Ei autem datum est os magna et infanda loquens, et potestas agendi menses quadraginta duos, ⁶eaque os suum aperuit in contumeliam adversus Deum, in ejus nomen inque tabernaculum et cælicolas, contumeliose loquens. ⁷Item ei datum est bellum cum sanctis gerere eosque vincere, eidemque potestas est data in omnes nationes et linguas atque gentes, ⁸Ita ut eam adoraturi sint omnes terrarum incolæ, quorum nomina ab orbe condito scripta non sunt in vitæ libro Agni mactati. ⁹Si quis aurem habet, audiat:

¹⁰*si quis captivos abigit,
in captivitatem abit;
si quis gladio occiderit,
eum gladio oportet occidi.*

Hic est patientia fidesque sanctorum.

¹¹Item vidi aliam bestiam ex terra ascendentem, quæ duo cornua habebat agni similia, et loquebatur uti draco. ¹²Ea omnem prioris bestiae potestatem exercebat in ejus conspectu; efficiebatque, uti terra et ejus incolæ priorem bestiam, cujus mortiferum vulnus erat sanatum, venerarentur. ¹³Magnaque ostenta faciebat, adeo ut etiam ignim de cælo ad terram devocaret in hominum conspectu, ¹⁴et terræ incolas ostentis, quæ ei in bestiae conspectu facere datum erat, fallebat, jubens terræ incolis, uti simulacrum facerent bestiae, quæ gladio vulnerata revaluerat. ¹⁵Atque ei datum est spiritu donare simulacrum bestiae, adeo uti loqueretur simulacrum bestiae; efficeretque, uti quicumque non venerarentur bestiae simulacrum occiderentur. ¹⁶Atque eo adigebat omnes: parvos juxta ac magnos, divites ac pauperes, liberos ac servos, ut eorum manui dexteræ aut frontibus notam inureret; ¹⁷neve cui emere liceret aut vendere, nisi qui notam aut nomen haberet bestiae aut ejus nominis numerum. ¹⁸Hoc est acumen: qui habet ingenium, computet bestiae numerum. Numerus enim hominis est: estque ejus numerus sescenti sexaginta sex.

CAPUT 14

Agno stante super montem Sion una cum castis suis cultoribus, angelus unus evangelium nuntiat; alius Babylonis casum prædicit; tertius bestiam vitari monet. Vox e cælo beatos illos pronuntiat, qui Domini causa moriuntur. Mittitur postea falx Domini in messem et in vindemiam.

¹Deinde animadverti Agnum stantem in Sione monte, et cum eo centum quadraginta quattuor milia, Patris ejus nomen in suis frontibus scriptum habentia. ²Audivique de cælo sonitum, qualis multarum aquarum ingentisque tonitruui sonitus est; itemque vocem audivi citharædorum, citharis suis canentium, ³qui veluti novum carmen canebant ante solium et ante quattuor animalia ac senatores, quod carmen nullus discere poterat, nisi illa centum quadraginta quattuor milia redemptorum a terra. ⁴Hi sunt, qui cum seminis non sunt polluti: sunt enim virgines. Hi sunt, qui Agnum, quocumque vadat, sequuntur. Hi ex hominibus redempti sunt, primitiæ Deo et Agno; ⁵quorum in ore nulla reperta fraus est: sunt enim inculpati coram Dei solio.

⁶Vidi item alium angelum medio cælo volantem, evangelium æternum habentem, quod terræ incolas gentesque et nationes et linguas et populos omnes doceret, ⁷dicentem magna voce: « Timete Deum eique gloriam tribuite: nam venit hora ejus judicii; et adorate cæli, terræ, maris, et fontium aquarum conditorem ».

⁸Item alius angelus secutus est, dicens: « Cecidit, cecidit Babylon, urbs illa magna, quoniam sævo impudiciæ suæ vino gentes omnes potionavit ». ⁹Item tertius angelus eos secutus est, magna voce dicens: « Si quis bestiam et ejus imaginem veneratur, notamque in frontem manumve suam admittit, ¹⁰is etiam sævum Dei vinum mixtum merumque potabit in ejus iræ poculo, et igni ac sulphure torquebitur in sanctorum angelorum Agnique conspectu. ¹¹Eorumque tormenti fumus exhalabit in omnem perpetuitatem nec ullam die nocteve requietem habebunt, qui bestiam et ejus imaginem venerantur, aut si quis ejus nominis notam accipit ».

¹²Hic est sanctorum patientia, hi sunt, qui Dei præcepta, Jesuque fidem tuentur. ¹³Tum vocem audivi de cælo dicentem mihi: « Scribe: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Ii deinceps — affirmat Spiritus — a suis requiescent laboribus et sua eos comitantur opera ». ¹⁴Præterea

animadverti nubem candidam, et nubi insidentem quendam homine Filio similem, habentem in capite coronam auream et in manu falcem acutam.

¹⁵Tum alius angelus exiit ex fano, magna voce clamans ad eum, qui nubi insidebat: «Immitte falcem tuam et mete: nam tibi venit hora metendi, quandoquidem aruit terræ seges». ¹⁶Itaque immisit, qui in nube sedebat, falcem suam in terram; messaque terra est.

¹⁷Item alius prodiit ex fano, quod in cælo erat, angelus habens et ipse falcem acutam. ¹⁸Et alius prodiit angelus ex ara, ignipotens, qui magna voce clamans, eum, qui falcem habebat, sic allocutus est: «Injice tuam istam falcem acutam, et terræ uvas vindemia, quoniam ejus maturuerunt racemi». ¹⁹Ita angelus ille, sua falce in terram injecta, terræ vineam vindemiavit et uvas in ingens sævitiae Dei torcular conjecit.

²⁰Quo torculari extra urbem calcato, manavit ex torculari sanguis usque ad frenos equorum per mille sescenta stadia.

CAPUT 15

Apparent septem angeli, habentes plagas septem ultimas. Victores bestiae Deum laudant. Angelis septem, septem dantur divini furoris phialæ.

¹Vidi et aliud in cælo ostentum ingens ac mirabile: angelos septem habentes septem clades ultimas, in quas Dei sævitia absumatur.

²Itemque vidi quasi mare vitreum igni mixtum; et ex bestia ejusque simulacro et nota et nominis numero, victores, stantes super mare vitreum, divinas habentes citharas, ³et Moysis, Dei servi, carmen Agni-que carmen ita cantantes:

«Magna et mirabilia sunt opera tua,
Domine, Deus omnipotens;
justa veraque sunt instituta tua,
sanctorum Rex!

⁴Quis te non metuat, Domine,
tuumque nomen celebret?
Nam tu solus Sanctus,
nam te gentes omnes coram

adoratum venient, quod tua jura patefacta sint ».

⁵Postea vidi fanum aperiri oracularis tabernaculi in cælo, ⁶et ex fano prodire septem angelos, septem ultimas clades habentes, puro nitidoque vestitos lino, et pectora cingulis aureis cinctos. ⁷His septem angelis dedit unum quattuor animalium septem phialas aureas, plenas sævitia Dei viventis in omnem sæculorum seriem; ⁸estque fanum tanto fumo præ Dei splendore atque potentia completum, uti nullus posset in fanum intrare, donec septem angelorum septem clades peractæ forent.

CAPUT 16

Effundunt angeli septem commissas sibi furoris divini phialas, quibus effusis variæ plagæ in orbe terrarum exoriuntur ad terrendos improbos et magnæ urbis incolas.

¹Tum magnam ex fano vocem audivi, dicentem septem angelis: «Ite, effundite phialas Dei sævitiae in terram ».

²Itaque primus abiit, et phialam suam in terram effudit; diroque et tætro vulnere affecti sunt homines bestiae notam habentes et ejus simulacrum colentes.

³Deinde secundus angelus effudit suam phialam in mare; idque in cruorem, qualis mortuorum esse solet, mutatum est, omnesque animantes mortuæ sunt in mari.

⁴Item tertius angelus phialam suam in fluvios et aquarum fontes effudit; iique mutati sunt in sanguinem. ⁵Tum aquarum angelum audivi dicentem: «Justus es, Domine, qui es quique fuisti quique Sanctus es, qui hæc ita facienda judicaveris, ⁶uti, qui sanctorum vatunque sanguinem effundebant, iis sanguinem potandum dederis, uti digni sunt!» ⁷Deinde alium audivi ex ara dicentem: «Etiam, Domine, Deus omnipotens: vera justaque sunt tua judicia!».

⁸Item quartus angelus effudit phialam suam in solem; eique mandatum est, ut homines igni ureret. ⁹Itaque magno ardore usti sunt homines; Deique nomini contumeliam dixerunt, qui haberet in eas cladis potestatem, nec ad frugem redierunt, ut ei gloriam tribuerent.

¹⁰ Deinde quintus angelus phialam suam effudit in bestiae solium; adeoque obscuratum est ejus regnum, ut ipsi suas præ dolore linguas morderent; ¹¹ cælique Deo præ doloribus vulneribusque suis conviciarentur, nec a suis actionibus desisterent.

¹² Deinde sextus angelus phialam suam effudit in magnum flumen Euphraten; et aruit ejus aqua, uti pararetur via regum, qui essent a solis ortu. ¹³ Item vidi ex ore draconis et ex ore bestiae et ex ore falsi vatis tres spiritus immundos, ranarum similes; ¹⁴ sunt autem dæmonum spiritus, qui spiritus efficiunt, ut edantur ostenta ad terrarum et totius orbis reges, quo eos congregent in proelium illius magnæ diei omnipotentis Dei.

¹⁵ Venturus sum uti fur: felix, qui vigilat, suaque vestimenta servat, ne nudus incedat, ejusque obscena cernantur.

¹⁶ Congregavit autem eos in locum, qui Hebræce vocatur *Harmageddon*.

¹⁷ Deinde septimus angelus phialam suam in aerem effudit; et prodiit magna vox ex cæli fano, ex solio, dicens: « Factum est! ». ¹⁸ Exstiteruntque sonitus et tonitrua ac fulgura; tantusque terræmotus factus est, uti post homines in terris natos tantus, tam ingens terræmotus nullus exstiterit.

¹⁹ Divisaque est urbs magna in tres partes, et gentium urbes corruerunt: et Babylon magna Deo venit in mentem, ut ei poculum daret vini suæ sævæ iracundiæ. ²⁰ Et omnes insulæ fugerunt, et montes nusquam exstiterunt. ²¹ Et ingens grando ad talenti magnitudinem de cælo delata est in homines, feceruntque homines convicium Deo ob grandinis cladem: tam gravis erat illa clades grandinis.

CAPUT 17

Describitur meretrix illa magna, cum qua reges terræ scortantur, ebria piorum sanguine, et bestia, quæ portat illam, mysterium utriusque et exitium, postremo Agni victoria.

¹ Venit autem unus septem angelorum, septem phialas habentium, qui me sic allocutus est: « Ades, ostendam tibi supplicium meretricis magnæ, sedentis in multis aquis, ² cum qua scortati sunt reges terræ, cujusque impudiciæ vino inebriati sunt incolæ terræ ». ³ Deinde me divino afflatu abstulit in solitudinem, ubi mulierem vidi insidentem beluæ

coccinae, nefariis nominibus plenae, habenti septem capita et decem cornua. ⁴ Erat ea mulier induta purpura et coccino, auroque deaurata et gemmis ac margaritis, habens aureum poculum in sua manu, flagitiis et turpitudine ejus stuprorum refertum; ⁵ et inscriptum suae fronti nomen, mysterium: « Babylon magna, meretricum flagitiorumque terrae mater ».

⁶ Eam ego mulierem vidi sanguine sanctorum testiumque Jesu ebriam. Qua visa, quum vehementer admirarer, angelus sic mecum loquitur: ⁷ « Quid miraris? Ego tibi mulieris mysterium eloquar et portantis eam beluae, habentis septem capita et cornua decem: ⁸ belua, quam vidisti, fuit et non est, et asscensura est ex Tartaro et in perniciem abitura; mirabunturque terrae incolae, quorum nomina in vitae libro ab orbe condito scripta non sunt, videntes beluam fuisse, nec esse, tametsi est. ⁹ Hic est sententia, quae acumen habet: septem capita septem sunt montes, in quibus sedet mulier; ¹⁰ septemque reges sunt, quorum quinque ceciderunt, et unus est; alius nondum venit, et quum venerit, paululum duraturus est. ¹¹ Bestia autem, quae fuit et non est, is est octavus et ex septem est inque perniciem abit. ¹² Decem autem, quae vidisti, cornua, decem reges sunt, qui regnum nondum adepti sunt; sed potestatem uti reges eadem hora adipiscentur cum belua. ¹³ Ii eundem animum habebunt, suasque viris ac potestatem beluae tradent; ¹⁴ ii cum Agno bellum gerent, eosque vincet Agnus, utpote dominorum Dominus et regum Rex, necnon vocati cum eo electique ac fidentes.

¹⁵ Quas autem aquas vidisti — inquit me alloquens — ubi sedet meretrix, populi sunt et plebes et gentes et linguae. ¹⁶ Item decem cornua, quae super belua vidisti, ii meretricem oderint, eamque desertam ac nudam reddent, et ejus carnes comedent, et eam igni comburent: ¹⁷ iis enim Deus eam mentem injecit, ut ejus sententiam exsequantur, eodemque animo agant, et regnum suum beluae tradant, donec Dei mandata peragantur. ¹⁸ Mulier autem, quam vidisti, est urbs magna, regnum in reges terrae obtinens ».

CAPUT 18

Horrendum Babylonis excidium proponitur, lugent negotiatores terrae, qui ex pompa et luxu ipsius ditati sunt. Exsultant vero omnes electi ex tam justa Dei ultione.

¹Postea vidi alium angelum de cælo descendentem, magna potestate præditum, cuius splendore collustrata terra est. ²Is vehementer, magna voce clamans, dixit: «Cecidit, cecidit magna Babylon, factaque est dæmonum domicilium et omnium impurorum spirituum omniumque obscenarum et invisarum volucrum custodia! ³Quoniam tætro stuprorum suorum vino gentes omnes potionavit, regesque terrarum cum ea scortati sunt, et terrarum mercatores ejus deliciarum copia locupletati».

⁴Item aliam vocem audiui de cælo dicentem: «Migrate ex ea, mi popule, ne sitis ejus peccatorum participes neve ejus cladibus afficiamini: ⁵quoniam ejus peccata ad cælum usque pertigerunt, ejusque scelera recordatur Deus. ⁶Afficite eam, ut et ipsa vos affecit, eique duplicem pro ejus factis gratiam referte; eodem poculo, quo miscuit, miscete ei duplum. ⁷Quantum ipsa se honoravit et luxuriata est, tantum ei cruciatum luctumque date. Quoniam ipsa sic cum animo suo cogitat: «Sedeo regina neque vidua futura sum neque luctu afficiar», ⁸propterea uno die venient ejus clades, mors, luctus, fames, eaque igni cremabitur: quoniam potens est Dominus Deus, qui eam ulciscetur».

⁹Eamque terrarum reges, qui cum ea scortati luxuriatique fuerint, deplorabunt ac lamentabuntur, quum ejus incendii fumum videbunt, ¹⁰procul, metu ejus cruciatus, absistentes ac dicentes: «Eheu, urbs illa magna Babylon, urbs illa potens, cuius supplicium una venit hora!».

¹¹Item eam terrarum mercatores deflebunt ac lugebunt, quod eorum mercem nemo jam emet: ¹²mercem auri et argenti et gemmarum et margaritarum, et byssi et purpuræ et serici et coccini, et omnis generis lignum thyinum, eburneque et ex pretiosissimis lignis confecta vasa et ære et ferro et marmore, ¹³et cinnamomum et odores et unguentum et thus, et vinum et oleum et similam et triticum, et jumenta et oves et equorum et rædarum, et corporum et animas hominum. ¹⁴Discesserunt a te cupita animo tuo poma, omnia denique opima et præclara a te discesserunt, nec ea amplius invenies.

¹⁵Horum mercatores ab ea locupletati, procul, præ ejus cruciatus metu, astabunt, plorantes ac lugentes, ¹⁶et ita dicentes: «Heu, heu, urbs illa magna, induta byssino et purpureo et coccino, et auro deaurata gemmisque et margaritis! ¹⁷Una hora depopulatæ sunt tantæ opes!».

Item omnes navicularii omnisque copia navalis et nautæ et quicumque in mari negotiantur, procul astiterunt, ¹⁸et ejus incendii fumum spectantes, ita vociferari institerunt: «Ecquæ par fuit urbi illi magnæ?». ¹⁹Tum sparso super capita sua pulvere, flentes ac lugentes ita quiritari: «Heu, heu, urbs magna, in qua omnes habentes in mari navigia, ditati sunt ejus pretiis! Ea una hora depopulata est! ²⁰Lætare super ea cælum, sanctique apostoli atque vates, quoniam Deus vestras injurias in eam ultus est! ».

²¹Deinde sustulit robustus quidam angelus saxum ingens uti molam, et in mare dejecit dicens: «Tali impetu jaciatur Babylon urbs illa magna nec amplius exstabit, ²²nec amplius in te citharædorum et musicorum et tibicinum et tubicinum vox audietur, nec amplius in te ullius artis artifex exstabit, nec amplius in te molæ sonus audietur, ²³nec amplius in te lucernæ lumen lucebit, nec amplius in te sponsi sponsæve vox audietur! Tui mercatores erant hominum optimates, tuis veneficiis deceptæ sunt gentes omnes, ²⁴et in eadem te vatium sanctorumque cruor inventus est, et omnium in terris occisorum! ».

CAPUT 19

Laudant cælestes Deum, quod vindicavit sanguinem suorum e manu meretricis. Beati describuntur, qui ad cenam nuptiarum Agni vocati sunt. Angelus adorari se prohibet. E cælo summus ille Rex regum apparet, bellum oritur in quo apprehenditur bestia, et in stagnum ardens dejecitur.

¹Postea audiivi magnam ingentis multitudinis vocem in cælo dicentis:

« Halleluja!

Salus et gloria et honor et potestas Domino, Deo nostro,

²cujus vera justaque sint judicia,

qui magnam illam meretricem,

quæ terram impudicitia sua corrumpebat,

damnaverit et ab ea poenas sanguinis suorum repetiverit! ».

³Iterumque dixerunt: « Halleluja! Ejus autem fumus exhalat in omnia sæcula! »

⁴Tum viginti quattuor senatores, et quattuor animalia procubuerunt, Deumque in solio sedentem venerati sunt, dicentes: « Amen. Halleluja! ».

⁵ Et vox ex solio prodiit dicens:

« Laudate Deum nostrum omnes ejus servi
eumque metuentes, parvi juxta ac magni! ».

⁶ Item audiui quasi ingentis multitudinis vocem quasique multarum
aquarum et vehementium tonitruorum sonitum, qui dicebant:

« Halleluja!

⁷ Regnum enim adeptus est Dominus, Deus omnipotens.

Gaudeamus et exsulemus eique gloriam tribuamus,
quoniam Agni venerunt nuptiæ ejusque conjunx sese paravit.

⁸ Eique mandatum est, uti byssino puro splendidoque induatur;
est autem byssinum virtutes sanctorum.

⁹ Scribe: — inquit me alloquens — Beati, qui ad nuptiarum Agni cenam
vocati sunt! Hæc sunt — inquit mihi — vera dicta Dei ». ¹⁰ Hic ego ei ad
pedes accidi, ejus venerandi gratia. Sed ille: « Cave — inquit — ne facias!
Conservus tuus sum tuorumque fratrum, Jesu testimonium habentium.
Deum venerator: nam Jesu testimonium, oraculi spiritus est ».

¹¹ Deinde vidi apertum cælum: et ecce albus equus, cui qui insidebat
vocatur Fidelis et Verus, justequae et judicat et belligerat.

¹² Ejus oculi sunt igneæ flammæ similes, in capite insunt multa diade-
mata; habet nomen scriptum, quod nullus novit, nisi ipse; ¹³ indutus
est pallio tincto sanguine, et nomine vocatur Sermo Dei. ¹⁴ Eumque
sequuntur in equis albis exercitus, candido mundoque byssino induti.

¹⁵ Ex ejus ore prodit gladius acutus, quo gentes feriat, *quos ipse ferro
baculo reget*; idemque calcabit torcular vini sævitiae iræque Dei omni-
potentis. ¹⁶ Habet autem in pallio et femine suo scriptum nomen: regum
Rex et dominorum Dominus.

¹⁷ Præterea vidi alium angelum in sole stantem, qui magna voce cla-
mans, omnes medio cælo volantes aves sic allocutus est: « Adeste et
coite ad magni Dei cenam: ¹⁸ uti regum, uti tribunorum, uti potentium,
ut equorum equitumque, ut omnium — tum liberorum, tum servorum,
tum parvorum, tum magnorum — carnes comedatis ».

¹⁹ Vidi et beluam, terræque reges et eorum exercitus congregatos, ad
bellum gerendum cum equi equite ac ejus exercitu. ²⁰ Verum com-
prehensa est belua, et cum ea falsus vates, qui in ejus conspectu fecerat

ostenta, quibus deceperat eos, qui bestiae notam acceperant quique ejus venerabantur imaginem; duo illi vivi coniecti sunt in stagnum ignis ardens sulphure. ²¹ Reliqui gladio necati sunt sedentis in equo, qui gladius ex ejus ore prodibat, eorumque carnibus satiatæ sunt omnes alites.

CAPUT 20

Angelus Satanan vinculis constringit ad mille annos; quibus solutus, Gog et Magog, id est, occultos et apertos hostes in sanctos concitat. Sed Domini vindicta coërcet illorum insolentiam. Aperiantur libri ex quibus judicantur mortui.

¹ Deinde vidi angelum de cælo descendentem, clavim habentem Tartari et ingentem catenam in manu sua. ² Is cepit draconem, serpentem antiquum, qui est Diabolus et Satanas, eumque colligavit in mille annos; ³ et in Tartarum coniecit conclusitque et insuper obsignavit, ne deinceps gentes deciperet, donec peracti forent mille anni, post quos solvendus est ad exiguum tempus. ⁴ Tum sellas vidi in quibus consessum est, illisque judicium datum est; itemque vidi animos decollatorum propter Jesu testimonium propterque Dei sermonem, et qui neque bestiam aut ejus imaginem venerati sunt, neque notam in suam frontem aut manum acceperunt: ii revixerunt et cum Christo mille annos regnarunt. ⁵ Reliqui mortuorum non revixerunt, donec transacti forent mille anni. Hæc est prima resurrectio. ⁶ Felices sanctique sunt, qui sunt primæ resurrectionis compotes! In eos secunda mors potestatem non habet, quia erunt Dei et Christi sacerdotes et cum eo regnabunt mille annos.

⁷ Peractis iis mille annis, solvetur Satanas ex suo carcere ⁸ et proficiscetur ad decipiendas gentes, quæ quattuor terræ angulis continebuntur, Gogum et Magogum, ut eos ad bellum convocet, quorum tantus erit numerus, quantus est harenæ maris. ⁹ Hi, facta, quam late tellus patet, expeditione, sanctorum castra et urbem amatam circumsederunt. Sed eos delapsus a Deo ignis de cælo confecit; ¹⁰ et Diabolus, qui eos decipiebat, dejectus est in igneum sulphureumque stagnum, ubi erat belua falsusque vates; cruciabunturque dies ac noctes in omnem perennitatem.

¹¹ Item vidi solium album ingens et quendam in eo sedentem, cujus ex conspectu terra cælumque fugit, nec ullo jam loco exstiterunt. ¹² Vidi item mortuos, parvos juxta ac magnos, ante Deum astantes; apertique sunt libri, et alius liber apertus, qui est vitæ liber, et judicati sunt mortui

ex librorum scriptis pro suis factis; ¹³reddiditque mare suos mortuos, et Mors et Orcus mortuos reddidere suos: de quibus, ut erant cujusque facta, ita iudicatum est.

¹⁴Mors autem et Orcus coniecti sunt in stagnum igneum. Hæc est secunda mors. ¹⁵Quodsi quis in vitæ libro scriptus inventus non est, is in igneum stagnum coniectus est.

CAPUT 21

Novam Jerosolymam descendentem e cælo sponsam, uxorem Agni, ac illius structuram describit pretiosis lapidibus ornatam, cujus templum est Agnus.

¹Vidi autem novum cælum, novamque terram: nam prius cælum priorque terra perierat, nec usquam jam erat mare. ²Ego Johannes vidi urbem sanctam Jerosolymam novam a Deo de cælo descendentem, paratam uti sponsam viro suo ornatam. ³Audivique magnam vocem de cælo dicentem: «*Ecce Dei apud homines tabernaculum! Quid apud eos habitabit, et ipsi ejus populus erunt, et ipse Deus erit apud eos Deus eorum;* ⁴*abstergetque Deus omnem lacrimam ex eorum oculis, nec amplius mors erit neque luctus neque quiritatus neque labor erit amplius, quod priora abierint.*

⁵Ego — inquit is, qui in solio sedebat — facturus sum omnia nova ». Tum me alloquens: «*Scribe — inquit — hæc dicta vera fidaque esse.*

⁶Tum mihi dixit: «*Factum est! Ego sum A et Ω, principium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquæ vitæ gratis.* ⁷*Victor possidebit omnia, eique ego Deus ero et ipse mihi filius erit.* ⁸*Sed ignavos et infidelis et execrabilis et homicidas et impudicos et veneficos et deastricolas et omnes mendaces: hos, inquam, sua sors manet in stagno quod igni ardet et sulphure, quæ secunda mors est.*

⁹Tum venit ad me unus septem angelorum, qui septem phialas habebant septem postremarum cladium plenas, qui me sic allocutus est: «*Ades, monstrabo tibi sponsam, Agni uxorem.* ¹⁰*Deinde me divino afflatu in magnum arduumque montem sustulit et mihi monstravit urbem magnam, sanctam Jerosolymam de cælo a Deo descendentem, divina gloria præditam;* ¹¹*ejus luminare simile erat lapidi pretiosissimo, veluti jaspidi crystallum imitanti;* ¹²*habebatque murum ingentem et altum, et portas*

duodecim, superque portis angelos totidem, et inscripta *nomina*, videlicet duodecim *Israeliticarum tribuum*. ¹³ *Ab oriente tres erant portæ, a borea tres, ab austro tres, ab occidente tres;* ¹⁴ *urbis murus habebat fundamenta duodecim, et in iis nomina duodecim apostolorum Agni.*

¹⁵ *Qui autem mecum loquebatur, calamum habebat aureum, quo urbem ejusque portas et murum metiretur.* ¹⁶ *Cujus urbis is situs erat, ut esset quadrata: tanta longitudine, quanta latitudine. Hanc urbem calamo dimensus est ad stadiorum duodecim milia, pari longitudine et latitudine ac altitudine.* ¹⁷ *Ejus murum centum quadraginta quattuor cubitis dimensus est, hominis, hoc est angeli, mensura.* ¹⁸ *Ejus muri structura erat ex jaspide, urbs ipsa ex auro puro, puri vitri similis.* ¹⁹ *Muri urbis fundamenta omnibus ornata gemmis: primum fundamentum erat jaspis, alterum sapphirus, tertium chalcedonius, quartum smaragdus,* ²⁰ *quintum sardonyx, sextum sardius, septimum chrysolithus, octavum beryllus, nonum topazus, decimum chrysoprasus, undecimum hyacinthus, duodecimum amethystus.* ²¹ *Duodecim portæ duodecim erant uniones, ex singulis unionibus singulæ constantes; urbis area erat aurum purum, perlucida uti vitrum.*

²² *In ea fanum non vidi: nam Dominus, Deus omnipotens, ejus fanum est, et Agnus.* ²³ *Urbs sole non eget neque luna, qui in ea luceant: nam Dei splendor eam collustrat, ejusque lucerna Agnus est.* ²⁴ *Atque in ejus urbis lumine gentes servatorum ingredientur, in eamque conferent terrarum reges suam gloriam ac honorem;* ²⁵ *nec ejus portæ claudentur interdiu: nam nox quidem ibi nulla erit,* ²⁶ *et in eam conferetur gentium gloria et honor,* ²⁷ *nec in eam intrabit quidquam profanum quodve scelus committat aut mendacium, sed dumtaxat scripti in Agni libro vitæ.*

CAPUT 22

Ostenditur aquæ vivæ fluvius et arbor vitæ. Sequitur prophetiæ hujus conclusio, in qua Johannes ostendit verissima esse quæ hic continentur. Et jam tertio repetit, dictata hæc omnia ab eo esse, qui est A et Ω.

¹ *Deinde mihi monstravit vitalis aquæ purum fluvium, limpidum uti crystallum, ex Dei et Agni solio manantem.* ² *Et in medio ejus areæ et fluvii hinc atque hinc vitæ arborem, fructus duodecim parientem, singulis mensibus suum fructum edentem. Arboris folia ad gentium curationem*

pertinent. ³In ea nec ulla deinceps erit devotio et Dei Agnique solium erit; eumque sui servi colent ⁴et ejus faciem videbunt et ejus nomen gestabunt in suis frontibus. ⁵Nec erit ibi nox, nec lucerna solisve lumine indigebunt, quippe quos collustrabit Dominus Deus, et regnabunt in omnia sæcula.

⁶« Hæc sunt — inquit me alloquens — certa veraque dicta »; et Dominus, sanctorum vatum Deus, angelum suum misit ad monstrandum suis servis, quæ brevi futura sunt. ⁷« Ego brevi venturus sum: felix, qui verbis pareat oraculi hujus libri ».

⁸Ego vero Johannes, qui hæc et aspexi et audiivi, quum audivissem aspexissemque, angelo, qui hæc mihi monstrabat, ad pedes accidi, ut eum venerarer. ⁹Sed ille: « Cave, ne facias: — inquit — tuus enim conservus sum tuorumque fratrum vatum et eorum, qui istius libri dictis parent. Deum venerator! ».

¹⁰Tum illud addidit: « Oraculi istius libri dicta ne obsinato: nam tempus in propinquo est! ¹¹Qui nocet, nocere pergat; et qui sordet, sordere pergat; et justus, justus esse pergat; et sanctus, sanctus esse pergat ».

¹²« Equidem brevi venturus sum, meam mecum mercedem ferens, uti pro suo quemque merito remunerer. ¹³Ego sum A et Ω, primus et ultimus, principium et finis ». ¹⁴Beati, qui ejus præcepta obeunt, uti potestatem habeant in arborem vitæ, et per portas intrent in urbem. ¹⁵Foris quidem erunt canes et venefici et impudici et homicidæ et deastricolæ et quisquis falsa amat atque facit!

¹⁶« Ego Jesus meum angelum misi, qui vobis hæc super ecclesiis testaretur. Ego sum Davidis stirps atque genus, stella clara et matutina ».

¹⁷Et Spiritus et sponsa dicunt: « Veni! »; et qui audit, dicat: « Veni! »; et qui sitit, veniat; et qui vult, sumat aquam vitæ gratis.

¹⁸Testificor autem omnibus oraculi hujus libri dicta audientibus: si quis ad hæc addiderit, addet ei Deus cladis in hoc libro scriptas; ¹⁹et si quis de verbis libri hujus oraculi ademerit, adimet Deus sortem ejus de libro vitæ deque sacra urbe, et scriptis in hoc libro.

²⁰Dicit, qui hæc testatur: « Etiam, veniam brevi ». Amen: etiam veni, Domine Jesu!

²¹Domini nostri Jesu Christi favor assit vobis omnibus. Amen.

NOVI TESTAMENTI FINIS

Habes, lector, quæ nos in præsentia potuimus. Quodsi quid bene dictum est, Deo tribui laus debet, omnium bonorum datori; sin quid erratum est, ignosce nobis, ut ipse tibi velles ignosci. Deinceps si voluerit Deus, uti plura et meliora discamus, plura et meliora dabimus, volente Deo.

BIBLIOGRAPHIA

1. S. Castellio, *Biblia interprete Sebastiano Castellione*, Johannes Oporinus, Basilea, 1551.
2. S. Castellio, *Biblia Sacra ex Sebastiani Castellionis interpretatione*, Thomas Fritsch, Lipsia, 1697.
3. E. Schick, editor, *Nova Vulgata* (2 ed.), Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1998.
4. E. Nestle, K. Aland, editores, *Novum Testamentum Graece* (28 ed.), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2012.
5. M. A. C. de Vaan, *Etymological Dictionary of Latin and the other Italic Languages*, Brill, Leiden, 2008.
6. P. G. W. Glare, editor, *Oxford Latin Dictionary* (2 ed.), Oxford University Press, Oxford, 2012.
7. F. Gaffiot, *Dictionnaire illustré latin-français*, Gérard Gréco, 2016.

QUOD IN LIBRO CONTINETUR

Evangelium auctore Marco	1
Jacobi Apostoli Epistola	35
Johannis Apostoli Epistola Prima	42
Johannis Apostoli Epistola Secunda	50
Johannis Apostoli Epistola Tertia	52
Judæ Apostoli Epistola	54
Apocalypsis Johannis Theologi	56

